Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 23 (1778) ГОД XXXV БЕЛАСТОК, 10 ЧЭРВЕНЯ 1990 г. ЦАНА 600 зл.

IX ДНІ ЦАРКОЎНАЙ МУЗЫКІ

Ад 10 да 13 мая праходзіў у Гайнаўцы ў саборы Св. Тройцы чарговы IX фестываль царкоўнай музыкі. Праз чатыры дні ў падвячэрнія гадзіны збіраліся ў царкве людзі, каб, у сціску седзячы і стоячы, паслухаць найпрыгажэйшае мастацтва — праваслаўны царкоўны спеў. У царкве, як заўсёды, нельга біць апладысментаў. Канцэрты праходзілі ў цішыні, „з затоеным дыханнем". І толькі часам адзываліся маленькія дзеці. Дзяцей на сёлетнім царкоўным фестывалі прысутнічала многа. Гэта добры знак.

Урачыстым канцэртам 10 мая адкрыў гайнаўскі фестываль змешаны царкоўны хор сабора Святой Тройцы ў Гайнаўцы пад кіраўніцтвам а. Міхала Негярэвіча — мінулагодні лаўрэат у катэгорыі царкоўных хораў. Слаўны хор! Я аб ім пісала ўжо. І сёння скажу, што хор апраўдвае найлепшыя спадзяванні беларускага праваслаўнага люду ўсяе Беласточчыны. Хор пабываў з дзесяццю канцэртамі ў Фінляндыі, дзе здабыў вялікае прызнанне. Вялікія і складаныя кампазіцыі Д. Бартнянскага, А. Архангельскага, А. Сцяпанава хор выканаў дасканала. Хор адкрыў фестываль і ў далейшым, згодна з правіламі конкурсу, не выступаў.

Пятніца, 11 мая, была першым днём конкурсных выступленняў. Мы слухалі чатыры хоры: хор душпастырства Варшаўска-бельскай епархіі, які існуе пры саборы Св. Тройцы ў Гайнаўцы і працуе таксама пад кіраўніцтвам а. М. Негярэвіча, хоры з Орлі і са Старога Ляўкова, а таксама „Ісон" — хор сабора св. Мікалая ў Беластоку. На заканчэнне па-за конкурсам выступіў хлапечы хор музычнай школы з беларускага Мінска. Мінскі хор быў запрошаны маладзёжным царкоўным хорам гайнаўскага сабора. Хочацца сказаць, што гэтае запрашэнне дало пачатак цудоўнай справе — братэрскаму непасрэднаму абмену паміж людзьмі і групамі людзей, якія служаць той самай ідэі.

Хор душпастырства Варшаўска-бельскай епархіі існуе нямногім больш года. Гэта цудоўныя галасы, глыбокае ўкараненне ў праваслаўным спеве. У іх праграме найбольш кіеўскіх распеваў. Гэта хор, які ў будучыні мае шанцы стаць сапраўды рэпрэзентацыйным хорам Беласточчыны.

Упершыню прыехалі на фестываль хоры з Орлі і са Старога Ляўкова. Абодва больш чым дваццаціасабовыя, з вялікай перавагай жанчын. Арлянскім хорам кіруе Дзмітры Мартыновіч (малады, энергічны), ляўкоўскім — вядомы нам апякун беларускага дзіцячага хору Васіль Целушэцкі. У абодвух хорах многія спевакі з беларускіх народных калектываў, якія штогод прымаюць удзел у конкурсах беларускай песні.

Сваім маральным абавязкам лічу патрэбным выправіць адну памылку, якая апынулася ў праграме IX гайнаўскага фестывалю, і якую паўтарыў канферансье: заснавальнікам і шматгадовым дырыжорам праваслаўнага прыхадскога хору ў Орлі (як і заснавальнікам і шматгадовым дырыжорам народнага хору ў Орлі і музычнага інструментальнага калектыву) быў шырока вядомы, вельмі паважаны і нястомны прапагандыст роднай песні Радзівон Агіевіч (а не Аўдзіевіч — такога прозвішча ўвогуле ў Орлі няма). Радзівона Агіевіча ўжо няма сярод жывых, але я з глыбокай пашанай схіляю галаву, успамінаючы аб Ім.

У абодвух вясковых хораў многа вата нярбўнасцяў. Але я, як і многія любіцелі царкоўнага спеву, вельмі цешуся, што нарэшце сапраўдныя царкоўныя хоры ўвайшлі ў гайнаўскі фестываль. Не трэба гаварыць, як яны самі гэта перажывалі. Ды пачаткі заўсёды нялёгкія, тым больш, што рэпертуар выбралі не па сваіх сілах. І тут маю прэтэнзію да арганізатараў. Я ўжо, здаецца, успамінала некалі, што на гайнаўскім фестывалі ў рэпертуар паасобных хораў уключаны, як правіла, вельмі складаныя творы такіх кампазітараў, як Д. Бартнянскі, А. Архангельскі, П. Часнакоў, П

(Працяг на стар. 6)

ПРЫЯЗДЖАЙЦЕ НА ФЕСТЫВАЛЬ!

16—17 чэрвеня 1990 г. у беластоцкім амфітэатры адбудзецца I фестываль беларускай песні.

Адкрыццё фестывалю — у 16 гадзін у суботу.

Пачнецца фестываль конкурсам фальклорна-традыцыйнага выканання беларускіх песень. Выступяць спевакі з Беласточчыны, Бельшчыны, Гайнаўшчыны, Дуброўшчыны, ваколіц Сямяцічаў і Гарадка — усе, хто ў лютым гэтага года стаў лаўрэатам Цэнтральнага агляду „Беларуская песня '90", а таксама калектывы з Гродзеншчыны і Віцебска.

У другой частцы фестывальнага конкурсу, прысвечанага сучасна-эстраднаму выкананню беларускіх песень, выступяць салісты, вакальныя групы і рок-гурты з Беласточчыны, папулярныя ўжо сярод нашых гледачоў і слухачоў, а таксама госці з Беларусі — слаўныя рок-гурты „Уліс" і „Мроя" з Мінска і „Грамада" з Віцебска.

Канцэрт лаўрэатаў адбудзецца ў нядзелю 17 чэрвеня, пачатак у 17 гадзін.

На фестывалі выступіць „Тэатр мод" з Мінска. Найпрыгажэйшыя мінчанкі будуць паказваць модную вопратку. Гэта, напэўна, зацікавіць усіх. Арганізатары гарантуюць моцныя эстэтычныя ўражанні.

Вакол амфітэатра будзе арганізаваны беларускі кірмаш з удзелам гродзенскіх вытворцаў. Можна будзе купіць цікавыя тавары. Нашы пісьменнікі будуць падпісваць свае кніжкі.

Сябры! Не пашкадуйце ні часу, ні грошай! Прыязджайце ў Беласток. Пераначуйце ў сваякоў ці знаёмых. Няхай фестываль стане нашым святам, а песні з'ядноўваюць нашыя сэрцы. Білеты і карнеты на фестываль прадавацца будуць ва ўсіх аддзелах БГКТ.

— 3 —

АБ'ЯДНАНАЯ ГЕРМАНІЯ

Зразумела, што мая ідэя поўнай дэмілітарызацыі Германіі з'яўляецца нерэальнай. Бо і як уявіць сабе, што першы ў Еўропе і адзін з першых у свеце эканамічных волатаў дазволіць накінуць непажаданыя для сябе вырашэнні. Уз'яднаная Германія будзе дыктаваць Еўропе і свету свае эканамічна-тэхналагічна-фінансавыя законы. Кожная з еўрапейскіх краін будзе старацца прыпадабацца Германіі. Супрацоўніцтвам з ёю будуць зацікаўлены усе народы свету. Ці ж такая магутная краіна не знойдзе спосабаў на тое, каб здабыць падтрымку для сваіх мэт і ідэй, у тым ліку і мілітарных? Знойдзе. Зрэшты, адкуль вядома, што такая магутная краіна не знойдзе спосабу на тое, каб мірным шляхам дасягнуць таго, чаго дасягала пры дапамозе мілітарных дзеянняў? Так ці інакш, думаецца мне, што нямецкі народ чакае добрая будучыня. Баюся, што будучыня іх значна лепшая ад той, якая чакае славянскія народы, асабліва палякаў, беларусаў, рускіх, украінцаў і югаславаў. Народы гэтыя ніколі не валодалі той ступенню тэхнічнага ўмельства, самадысцыпліны, працавітасці і паслядоўнасці, якою валодалі і валодаюць немцы. І таму не маем вялікіх шанцаў у так званым мірным спаборніцтве. Аб вайне паміж нашымі народамі і немцамі ў будучыні наогул баюся думаць. Магутная нямецкая армія, выкарыстоўваючы дасканалую нямецкую тэхніку, тэхналогію, электроніку, зможа, як нож у масла, урэзацца ў любы славянскі народ. І толькі адзінства гэтых народаў можа стаць перашкодай для нямецкай мілітарнай экспансіі. Палітыкі, думаючы аб будучыні, павінны прадбачыць розныя магчымыя варыянты, у тым ліку і мілітарны варыянт. Здаецца мне, што славянскія народы не напярэдадні вайны або ў час яе, а ўжо сёння павінны супрацьстаяць нямецкаму таталітарызму еднасцю ідэй і мэт. Якраз на канферэнцыі, якая ўжо пачала сваю працу, ідэі гэтай еднасці павінны праявіцца. Аднак, як відаць, гэтага не будзе. У славянскіх краінах не былі праведзены ні плебісцыты, ні якія-небудзь апытанні, якія выявілі б волю славянскіх народаў у справе аб'яднання Германіі. Наогул мне здаецца, што на ўспомненай канферэнцыі павінны рэалізавацца не формулы 4 + 2 ці 4 + 3, а павінны ў ёй удзельнічаць прадстаўнікі ўсіх народаў, якія былі ахвярамі нямецкай агрэсіі ў другой сусветнай вайне. А што датычыцца права аб'яднанай Германіі мець вялікую сучасную армію, дык было б найлепш, калі б ва ўсіх еўрапейскіх краінах быў праведзены плебісцыт. Няхай усе еўрапейскія народы вырашылі б гэтую справу, а не нейкія 4 + 2.

Аднак аб такім вырашэнні справы ніхто нават не заікнуўся. Будуць яе вырашаць не народы, а толькі шэсць еўрапейскіх урадаў, сярод якіх аж два — гэта нямецкія ўрады. Бяда ўся ў тым, што калі ў будучыні дойдзе да бяды і Еўропа апынецца перад пагрозай нямецкага мілітарызму, увесь цяжар вайны, поўна, ляжа не на тыя чатыры ўрады, якія (апрача двух нямецкіх) удзельнічаюць у канферэнцыі, а на еўрапейскія народы.

Хтосьці можа сказаць, што нямецкае грамадства ўсё болей дэмакратызуецца і што з яго боку Еўропе не будзе ніякай пагрозы. Нельга злоўжываць такім аптымізмам. Вядома, што ў сённяшніх дзвюх Германіях ёсць нямала груповак, якія яўна прапагуюць гітлераўскую ідэалогію. Перанялі яны ад Гітлера не толькі ідэі, але і знешнюю сімволіку, ад якой церпне скура ў людзей, памятаючых гітлераўскія жалезныя кагорты. Уся бяда ў тым, што гітлераўскія ідэі гнездзяцца сёння не ў сэрцах недабіткаў з-пад Сталінграда ці Курска, але ў душах маладых шаснаццаці-дваццацігадовых юнакоў. Ці гэтыя, сёння невялікія групы не стануць магутнымі аб'яднаннямі ў будучыні? Не ведаем. У кожным выпадку, еўрапейскія народы павінны браць пад увагу і такую грозную магчымасць. Адным словам, пытанняў і сумненняў у гэтай справе вельмі многа. А з другога боку вядома, што нямецкая нацыя не можа мець меншых, болей абмежаваных правоў, чым правы ўсіх іншых еўрапейскіх народаў. Датычыць гэтага і права да ўз'яднання, і права да выбару палітычнай і грамадскай сістэмы, і нават права да арміі. Вось і ўся невырашальная пакуль што дылема, дылема інтарэсаў еўрапейскіх народаў і інтарэсаў нямецкага народа. Ці знойдзецца геній, які вырашыць гэту праблему так, каб былі задаволены ўсе ў аднолькавай ступені? Думаю, што не знойдзецца.

Алесь Барскі

З мінулага тыдня

Сейм прыняў закон аб палітычных партыях. Паводле яго партыям нельга весці сваю дзейнасць у месцах працы, у тым ліку ў войску і паліцыі. Да заявы аб рэгістрацыі партыі трэба далучыць тысячу подпісаў людзей, падтрымоўваючых яе дзейнасць.

Працягваецца вывядзенне савецкіх войскаў з Польшчы. У Белагардзе (Кашалінскае ваяводства) адбылася ўрачыстасць развітання палка з размешчанай там дэсантнай брыгады. У Легніцы два члены Канфедэрацыі незалежнай Польшчы працягваюць галадоўку ў знак пратэсту супраць размяшчэння войскаў Савецкай Арміі ў Польшчы. Вывад савецкіх войскаў азначаў бы для Легніцы вызваленне 2900 кватэр і вырашэнне жыллёвай праблемы ў гэтым горадзе.

Хрысціянска-грамадская унія (УХС) арганізавала ў Варшаве экуменічны форум на тэму „Надзеі і пагрозы для экуменізму ў сённяшні час". Удзельнічалі ў форуме прадстаўнікі Польскай экуменічнай рады, польскага аддзела Хрысціянскага згуртавання мужчынскай моладзі (УМСА), рэдакцыі праваслаўнага часопіса „Тыднёвік Падляшскі" і евангелічнага — „Слова і Мысль". Сабраныя паказвалі на неталерантныя адносіны ў нашай краіне да меншасных веравызнанняў, выказваліся супраць увядзення навучання рэлігіі ў школах, баючыся дыскрымінацыі вучняў-некатолікаў.

Рэферэндум у справе атамнай электрастанцыі ў Жарноўцы адбыўся ў Гданьскім ваяводстве. 80 прац. чалавек, якія галасавалі выказаліся супраць будовы Жарнавецкай АЭС.

Справа стварэння тэлевізійнага цэнтра ў Беластоку была тэмай сустрэчы кіраўніцтва Радыёкамітэта з дзеячамі Таварыства развіцця тэлевізіі ў Беластоку.

Два члены Мусульманскага рэлігійнага саюза вярнуліся з Саудаўскай Аравіі. Упершыню пасля II сусветнай вайны польскія мусульмане па запрашэнні Лігі мусульманскага свету паломнічалі ў Мекку і Медыну.

У ваеннай часці ў Гайнаўцы тры невядомыя мужчыны напалі на вартавога. Пабіўшы салдата, злачынцы забралі ў яго зброю і 30 патронаў.

Землетрасенне ў паўднёва-ўсходняй Еўропе адчувальнае было таксама на тэрыторыі Польшчы. Некалькі мінут страху перажылі жыхары вышэйшых паверхаў у раёне Пяскі ў Беластоку, калі пачалі хістацца жырандолі і падвешаныя да столі кветнікі.

Сям'і і блізкім з прычыны напаткаўшага іх вялікага гора — смерці

КАСТУСЯ СІДАРОВІЧА

шматгадовага дзеяча ТБШ, БГКТ і супрацоўніка „Нівы"

спачуванні выказваюць
працаўнікі „Нівы"
і ГП БГКТ

ЗАЯВА

У сувязі з назначэннем юрыста Леха Лебэнштэйна ваяводскім пракурорам, заяўляем наступнае:

Дэклараваная палітыка дзяржаўных уладаў выразна вызначае, што судовыя і пракурорскія службы павінны быць дэпалітызаваны. Значыць гэта, што ва ўспомненыя органы могуць быць назначаны толькі тыя грамадзяне, якія не звязаны з ніякімі палітычнымі арганізацыямі. Прызначэнне на пасаду ваяводскага пракурора юрыста Леха Лебэнштэйна, старшыні Грамадзянскага камітэта ў Беластоку, лічым парушэннем вышэйвыказаных прынцыпаў. Беларускія асяроддзі ўспрынялі гэты акт як недэмакратычны. Ён пярэчыць дэкларыванай палітыцы ўрада. Лічым, што такую важную функцыю павінен выконваць грамадзянін, які не належыць да ніякай палітычнай групоўкі і з добрым веданнем нацыянальна-рэлігійнай спецыфікі рэгіёна.

Старшыня ГП БГКТ
д-р Аляксандр Баршчэўскі
Старшыня ГР БДА
мгр Сакрат Яновіч
Старшыня ГР БАС
Яўген Вапа

Беласток, 1990-05-02.

ДОМ СКАРЫНЫ Ў ПОЗНАНІ

Пад такім загалоўкам у 20 нумары „Літаратуры і Мастацтва" Генадзь Лебедзеў змясціў артыкул, у якім на падставе зборніка дакументаў і матэрыялаў „Францыск Скарына" (укл. В.І. Дарашкевіч, Мінск 1988) высвятляецца, што Скарына, будучы ў Познані ў 1529—1532 гадах, жыў у доме-камяніцы Якоба Корба.

Аўтар піша: „Дом, у якім неаднаразова бываў Францыск Скарына, не згубіўся на працягу многіх стагоддзяў. Цяпер ён — адзіны ў свеце, які захаваў водгук крокаў нашага славутага земляка. Такіх дамоў, акрамя даўніх універсітэцкіх памяшканняў, невядома ні ў Кракаве і Падуі, ні ў Нюрнбергу і ў Празе, ні ў Вільнюсе і ў Калінінградзе (Кёнігсбергу), ні ў родным для Скарыны Полацку.

Варта было б паклапаціцца тым, хто мае на гэта магчымасць, каб у вызначаны ЮНЕСКА год святкавання 500-гадовага юбілею Францыска Скарыны на фасадзе дома нумар 82 на Рынкавай плошчы ў Познані з'явілася адпаведная мемарыяльная дошка. Яна б стала тут пакуль што адзіным сімвалам непасрэднай сувязі сучаснікаў са Скарынам."

Прапанова аўтара варта падтрымкі. На нашу думку, ініцыятыву ў гэтай справе павінны ўзяць у свае рукі беларускія арганізацыі ў Польшчы.

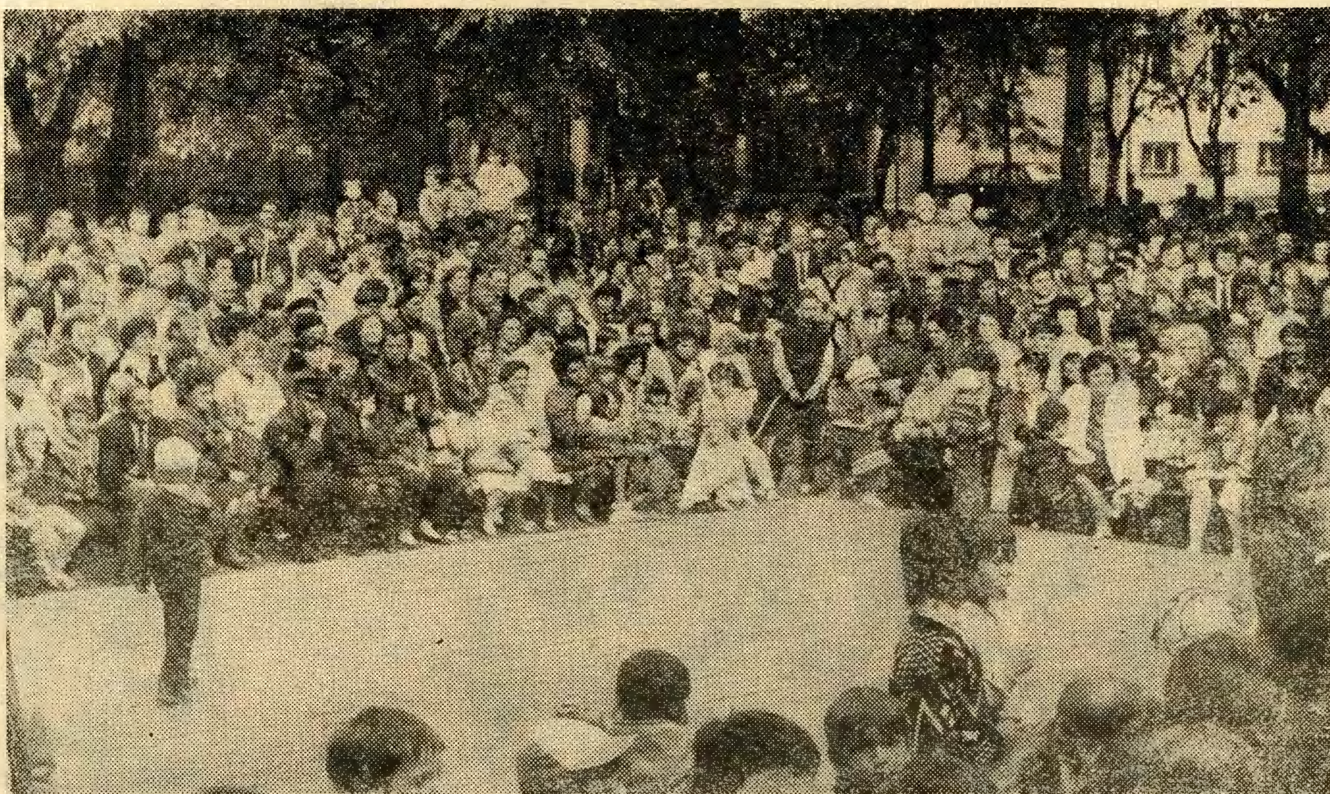
Імпрэзу вялі Андрэй Сцепанюк і Славамір Іванюк.

Выбарчы фестын у Бельску

Бельскі Беларускі выбарчы камітэт паставіў на выбары ў гарадскую раду 16 кандыдатаў. І хоць Бельск — горад невялікі, то ўсё-такі выпадала паказаць тых кандыдатаў з твару, бо ж не ўсе там знаюцца, як у Плёсках ці, для прыкладу, у тых жа самых Кнагзах. Таму задумалі яны зрабіць сабе фестын у нядзельку 20 мая і „Дубіны" запрасілі, каб зайгралі на ім. Выбарчыя праграмы людзі наўрад ці прыйдуць паслухаць, але песні „Дубіноў" — так. Гэта называецца беларуская хітрасць. Але што значыць недацэньваць свайго працаўніка (палітычнага)? Сацыял-дэмакраты ў Бельску свой фестын наладзілі гадзіны чатыры раней і запрасілі на яго тры ансамблі з Гродзеншчыны! Я на іхнім фестыне не быў, бо мяне якраз забралі ў войска, але людзі казалі, што сацыял-дэмакратычныя кандыдаты прабавалі загаворваць да публікі па-беларуску. Ну, браткі мае! Як свет светам, такога ў Бельску не бывала. Праўда, не бывала ў Бельску раней і сацыял-дэмакратыі, але ж затое была камуністычная партыя, спадкаемцай якой і з'яўляецца сённяшняя Сацыял-дэмакратыя Польскай Рэчыпаспалітай. Значыць, нашы справы стаяць у Бельску не так дрэнна. А яшчэ не так даўно яны, можна сказаць, ляжалі. З намі пачынаюць лічыцца, а то і пабойвацца. „Газета Вспулчэсная" не абмінула паінфармаваць сваіх чытачоў, што фестын Беларускага выбарчага камітэта адбудзецца ў суботу, а фестын сацыял-дэмакратыі — у нядзелю. Адным словам, пусціла пыл у вочы, каб не сказаць — падманула. Але ж людзей у Бельску на такую мякіну не пусціш, бо і афішы ў горадзе былі, і піва якраз на нядзелю ў трох гатунках давезлі. Развітаўшыся з арміяй, я лётам бліскавіцы сігануў у Бельск і яшчэ перад пачаткам беларускай імпрэзы таго піва скаштаваў, так што не гавару тут па-пустому. Людзей за півам была хмара, не разбярэш, сацыял-дэмакраты ці беларусы, але мацюкаліся яны па-нашаму.

Публікі сабралося тысячы дзве з паловай. Імпрэзу вялі Андрэй Сцепанюк і Славамір Іванюк, яны ж і рэдактары газеты Беларускага выбарчага камітэта ў Бельску „Puls" (пра гэтае выданне будзе нагода пагаварыць іншым разам). Пятро Скепка і яго каманда спачатку падаліся мне трохі прымуленымі (яны ўжо былі абмузыкавалі ў той дзень імпрэзу Беларускага выбарчага камітэта ў Гайнаўцы. якую апісвае Юрка Ляшчынскі). Аднак з песні на песню „Дубіны" разварушыліся. І публіка таксама. Сяргей Лукашук рэкламаваўся як кандыдат на

(Працяг на стар. 4)

Публікі сабралося тысячы дзве з паловай.

СЛАВАМІР АДАМОВІЧ

Вершы з цыкла „Бласлаўленьне адзіноты", ахвяраваныя аднаму зь нямногіх — Анатолю Сысу

ЖАНЧЫНЕ, ШТО ПАКІДАЕ МЯНЕ

Душы маёй поўныя соты
Зьнішчайце пурпурам губ
І піце прагна, да рвоты,
З другімі ўступаючы ў шлюб.

Вазьміце мяне і зьешце
Як пепін ці бутэрброд,
І сплюньце рэшткі, нарэшце,
Са сьмехам проста за плот.

А хочаце, я, пасьцельны,
Увесь, як таматны сок,
Прыйду да вас на пахмельле
У раёне eleven o'clock.

І вы, захліпнуўшыся мною,
І я, вашых думак сьмех,
Закусім сыпкай халвою
Ня дадзены іншым грэх.

* ✻ *

Я ніколі ня лашчыў радкі свае,
Я іх біў па скулах і рэбрах,
Каб яны рассыпаліся іскрамі
І былі камусьці патрэбны.

І пакуль мне сьпявалі начальнікі
Пра імкненьне да еднасьці душ,
Я прадсэрдзяў крывавыя сальнікі
Прамяняў на пялёстачкі руж.

І было мне тады фіялетава,
Што там скажуць вучоныя лбы
Пра мяне і капелюш мой фетравы,
І пра цяжкія продкаў хлябы.

Я пішу на ружовых пялёстачках
І на цэтліках з крамы „Тытунь",
Каб мае неразьвітыя костачкі
Закапалі пад шчыльную рунь.

14.02.90 г.

У КАВЯРНІ

Калі прыходзяць фраеры ў кавярню,
а я адзін за столікам і пуста
у філіжанцы з абламанай ручкай,
мне сумна, злосна мне, сьвятло
вялікай люстры
таксама раздражняе, за стойкаю
бармэн агідна тлусты;

а я,
хацеў бы я тады душы знаёмай
сваю душу хоць крышку
прыадкрыць,
хацеў бы паказаць, як пакрыёму
блакітным палымцом яна гарыць;

гарыць,
але нашто,
і для каго,
і дзеля
чаго
гарыць?..

Аднак жа
вяртаюся ў кавярню, дзе пуста,
дзе фраеры, шархочучы „капустай",
бяруць маўкліва на душу па сто...

Адзін сяджу. а сільфы і анёлы
пакінулі мяне сам-насам з чымсьці,
чаму я не магу знайсьці найменьня.

і не магу я ўстаць. каб ціха выйсьці,
і ўсе хутчэй. хутчэй працэс
гарэньня.

17.04.90 г.

„Ніва"
10 VI.1990 г.

БІБЛІЯГРАФІЧНЫ КУТОЧАК

АЎКЦЫЁН У КРАКАВЕ

Універсітэцкая аўкцыённая суполька „Antiqua“ аб'явіла 7 аўкцыён кніжак і графікі, які будзе праходзіць 19—20 чэрвеня г.г. у Collegium Novum Ягелонскага універсітэта ў Кракаве, вул. Галэмбя. № 24. Нашым бібліяфілам падказваем, што будуць прадавацца, між іншым, і такія пазіцыі:

Poz. 86 — List Hetmana J. K. Branickiego do chorążego Bromierskiego (w sprawach prywatnych i ekonomicznych), pisany 14 maja 1759 r. w Białymstoku. Cena wywoławcza 500 tys. zł.

Poz. 88 — Pokwitowanie odebrania dziesięciny ze wsi Malec przez proboszcza ciechanowieckiego K. Kluka — datowane 10 kwietnia 1773 r. C. w. 300 tys. zł.

Poz. 110 — Grafika A. F. Alesa z 1835 r. zatyt. „Nowogródek”, wymiary: 17x26 cm. C. w. 40 tys. zł.

Poz. 245 — Mapa połączeń pocztowych Rzeczypospolitej Polskiej. Arkusz 6: Brześć n/Bugiem, Stan z dn. 1 lipca 1936 r., Format 60,5x64 cm. C. w. 20 tys. zł.

Poz. 364 — „Ateneum Wileńskie”, R. 1: 1923 r., nr 3—4. C. w. 24 tys. zł.

Poz. 449 — „Rozprawy i sprawozdania z posiedzeń Wydziału Historyczno-Filozoficznego Akademii Umiejętności”, T. 10(1879). C. w. 36 tys. zł. (zawiera m. n.: T. Gromnicki — Święci Cyryl i Metody).

Poz. 450 — Jak wyżej, T. 11(1879). C.w. 36 tys. (zawiera m. in.: ciąg dalszy artykułu o świętych Cyrylu i Metodym).

Poz. 497 — Balawelder R., — Bug zaprasza do przygody, Warszawa 1939. C. w. 20 tys. zł.

Poz. 573 — Chętnik A., Spław na Narwi, Trątwy, oryle i orylka. Studjum etnograficzne z mapką i 82 ilustracjami, W-wa 1935. C. w. 24 tys. zł.

Poz. 740 — Hryniewiecki B., Zarys flory Litwy, W-wa 1933. C. w. 30 tys. zł.

Poz. 743 — Hurynowicz A., Zbiór rzeczy białoruskich (z gminy Wiszniewskiej, parafii Żodziskiej, pow. Święciańskiego, guberni Wileńskiej), Kraków 1893. C. w. 12 tys. zł.

Poz. 777 — Kamieński A., Szkice z Puszczy Białowieskiej (14 kartonów) — Warszawa 1912. C. w. 60 tys. zł.

Poz. 895 — Kirkor A. H., Teka wileńska wydawana przez Jana ze Śliwina, Nr 1—6, Wilno 1857—1858. C. w. 500 tys. zł (zawiera m. in.: K. Tyszkiewicz — Wiadomość historyczna o zamkach, horodyszczach i okopiskach starożytnych na Litwie i Rusi Litewskiej — ok. 140 stron)

Poz. 983 — Lencewicz S., Pawłowski S., Polesie et Białowieża, Directeurs..., Varsovie 1934 r. C. w. 6 tys. zł.

Poz. 1187 — Rok bojów na Polesiu 1915—1916, Notatki i szkice oficerów 6 pułku Legionów Polskich, Warszawa 1917. C. w. 32 tys. zł.

Poz. 1334 — Unia na Litwie i na Białorusi, Memoryał przesłany J. Św. Piusowi IX..., Paryż 1862. C. w. 8 tys. zł.

Poz. 1384 — Wołłosowicz S., Litwa i Białoruś, Cz. 1: Budowa fizyczno-geograficzna, W-wa 1920. C. w. 15 tys. zł.

Для ахвотных прыняць удзел у аўкцыёне пісьмова падаем адрас, на які трэба кіраваць заказы: Uniwersytecka Spółka Aukcyjna „Antiqua”, ul. Westerplatte 20, 30-960 Kraków 1, skr. poczt. 869, „Aukcja”. У заказах неабходна падаць нумар пазіцыі, прозвішча аўтара, першае слова загалоўка і найбольшую суму грошай, якую заказваючы згодны заплаціць за рукапіс, графіку, часопіс, карту ці кніжку.

Пётр Байко

НЕКАЛЬКІ ХВІЛІН...

Нас, студэнтаў-басаўцаў было 8 чалавек. Прыехалі ў Гродню на фестываль, „каб паскакаць“ (так заўважыў таможнік, калі пабачыў нашы рукзакі, невялікія, але цяжкія, быццам поўныя камення, а не кніжак для сяброў з „Паходні“ і Музея Багдановіча).

На жаль, фестываль „Рок-Крок“ адкліканы. Мікола Таранда пачаставаў нас, чым мог, і адправіў на аўтобусе з экскурсіяй з Музея рэлігіі ў Жыровічы.

Пасялілі нас у інтэрнаце тэхнікума, да якога мы ледзь дабраліся праз процьму машын, кіёскаў і вернікаў, якія аблягалі цэрквы і манастыр у гэты святочны дзень Іконы Жыровіцкай Божай Маці.

Чуваць беларуская, паляшуцкая мова, але акружае нас рускі гоман. Ля крыніцы са святой, аздараўляючай вадой стаіць алтарык. Тут моляцца, а ззаду, пры басейніку, дзе людзі збіраюць ваду ў слоікі — сварка: чарга не хоча прапусціць жанчыну, якая спяшаецца на аўтобус. Сварка недарэчная, грубіянская, як усе такога роду ў чэргах.

Жах — не можам нічога купіць у крамах, нават паесці, толькі хлеб, бо няма ж у нас савецкіх пашпартаў!

Рыхтую бутэрброды для ўсіх. Надаваў нам Мікола ўсяго — мусіць, апустошыў увесь свой халадзільнік. Рэжу смакавіты хлеб, каўбасу... У пакой увайшоў худзенькі хлопец, Алег, жыхар гэтага інтэрната. Сеў.

— А як там у Польшчы?

Завязалася размова. Я — па-беларуску, ён — па-руску. Прыйшлі сябры. Весік Харужы адразу ўручыў Алегу „Кароткі абрыс гісторыі Беларусі“.

— Ты яму не давай! — абрушылася Тася. — Не прачытае.

Пасля ажно ахрыпла ад злосці.

— Ну і рассмяшылі вы мяне! — сказаў Алег на наш гарачы заклік вучыцца беларускай мове, на нашыя папрокі.

— А чым менавіта?

— Вы ж гаворыце на ломанай рускай мове! Перш навучыцеся гаварыць добра па-руску, а потым будзеце н а с вучыць. Пэўна, і па-польску не ўмееце. Нам ніякая беларуская мова непа-

ВЫБАРЧЫ ФЕСТЫН У БЕЛЬСКУ

(Працяг са стар. 3)

чале сваёй магутнай каманды „Васілёчкі“, а Васіль Ляшчынскі (ён жа і шэф БВК у Бельску) пусціў на эстраду свае „Жучкі“. Іншыя кандыдаты такіх козыраў не мелі, але таксама прэзентаваліся няблага. З прысутных на фестыне славутасцяў палітычна-мастацкага жыцця мае рэпарцёрскае вока запрыкмеціла Сакрата Яновіча, Аляксандра Баршчэўскага, Віктара Стахвюка і Лявона Тарасэвіча (хоць ён і хаваўся ў натоўпе). Мой фотаапарат тым разам мяне не падвёў і зарэгістраваў тое, што і відаць побач, калі ўжо дамовімся, што на здымках у „Ніве“ ўвогуле нешта відаць.

Ян Максімюк
Фота аўтара

... І Ў ГАЙНАЎЦЫ

„Сардэчна вітаем на беларускім фестыне“ — такі лозунг красаваўся 20 мая ў гайнаўскім амфітэатры. У гэты сонечны, нядзельны дзень Беларускі выбарчы камітэт у Гайнаўцы супольна з мясцовым аддзелам БГКТ арганізавалі народны перадвыбарчы фестын.

Мерапрыемства пачалося каля гадзіны першай пасля абеду, і, што тут ні казаць, надвор'е яму паспрыяла. Паўтаратысячная публіка на працягу добрых трох гадзін глядзела цікавы спектакль.

Галоўнай мэтай фестыну было знаёмства з кандыдатамі ад Беларускага выбарчага камітэта ў гарадскую раду. Кандыдаты прадстаўлялі сябе, сваю праграму, адказвалі на пытанні публікі. Таксама тлумачылі спосаб галасавання.

Прэзентацыя беларускіх кандыдатаў была ўзбагачана мастацкай часткай і выступленнямі беларускіх дзеячаў: Аляксандра Баршчэўскага — старшыні ГП БГКТ і Сакрата Яновіча — старшыні Галоўнай рады Беларускага дэмакратычнага аб'яднання. Прамоўцы заклікалі гайнаўян пайсці на выбары і галасаваць на кандыдатаў ад Беларускага выбарчага камітэта.

У мастацкай частцы гайнаўскага свята ўдзельнічалі „Дубіны“, лідэр якіх Пётр Скепка таксама кандыдуе ў раду, беларускі хор мясцовага Дома культуры, дзіцячы калектыў „Бядронкі“ (спяваў таксама на польскай мове). Бася Гінште — вучаніца мясцовага белліцэя — зачытала па-мастацку некалькі беларускіх патрыятычных вершаў.

На фестыне можна было таксама купіць беларускія выданні: кніжкі „белавежцаў“, студэнцкія „Сустрэчы“ і іншыя.

Шкада толькі, што нацыянальная сімволіка ўвогуле адсутнічала. Тым не менш нядзельнае свята можам смела залічыць да ўданых.

Ю. Ляшчынскі

На эстрадзе „Жучкі“.

У першым радзе — кандыдаты ў гарадскую раду.

трэбная. Я ўсё магу і ўмею выразіць па-руску!

школе ў Алега ёсць такі прадмет — беларуская мова і літаратура. Шэсць гадзін у тыдзень. Вучыцца, бо мусіць, але нічога не ўмее, і не думае запамятаць — гэта яму, ім усім — непатрэбнае.

— А на якой мове гавораць твае бацькі?

Бацькі Алега жывуць у вёсцы каля Кобрына.

— А... усяляк... — быццам засаромеўся хлопец. — Ну, са мною — па-руску. Я ж з імі гавару па-руску!

— А тады, калі ты быў малы, на якой мове ты пачаў гаварыць?

— А. не памятаю. Ды гэта не важнае.

Супакойваў нас Марэк Тапалеўскі:

— Не гарачыцеся, не гаварыце яму ўсяго дрэннага, што ёсць на Беларусі. Ці ж толькі ён вінаваты? А вам было б прыемна такое слухаць?

— І так адзін чалавек нічога не зменіць! — сцвердзіў Алег. — Усё рашаецца на вярхах.

— Але ж вы выбіраеце, хто будзе вамі кіраваць! Трэба шукаць сабе падобных, трэба гуртавацца! — гарачылася Эля.

Разліваем гарбату — гарачая, пячэ ў горле.

— Можа, прачытаю гэту кніжку, — Алег лістае гісторыю.

Заўтра, у аўтобусе, Весік з Бажэнай будуць спяваць „Магутны Божа“, а пані з Сапоцькіна, якую падбярэ наш аўтобус, будзе нам гаварыць верш „Кто ты естэсь — поляк малы“. Увогуле, весела будзе заўтра — у аўтабусіку будзе людзей у тры разы больш, чым можа ўлезці. „У цеснаце, ды не ў крыўдзе“.

З цяжкаватага настрою выцягвае нас сустрэча з Эдзікам Мазько ў Музеі Багдановіча і беганя ў пошуках паперы і кніжак. Цікава, ці нам таможнікі дазволяць перавезці столькі паперы на падмогу дзейнасці БАСу?

Частка нашай дэлегацыі паехала ў Беласток раней. Рукзакі цяжкія, але нам лёгка. Сустрэліся з сябрамі, вязем падарункі.

Праз два тыдні едзем зноў у Гародню. Хочацца пабачыць сяброў, памяняцца літаратурай і вопытам.

З такіх хвілін — горкіх ці салодкіх — наша маладосць сатканая ў гэтыя цікавыя часіны.

Лукаш Баравіцкі

НОВЫЯ ПОМНІКІ ПРЫРОДЫ

Беластоцкі ваявода падпісаў у пачатку гэтага года распараджэнне, якое ўключыла ў спісак помнікаў прыроды каля 150 дрэў з розных раёнаў Беласточчыны.

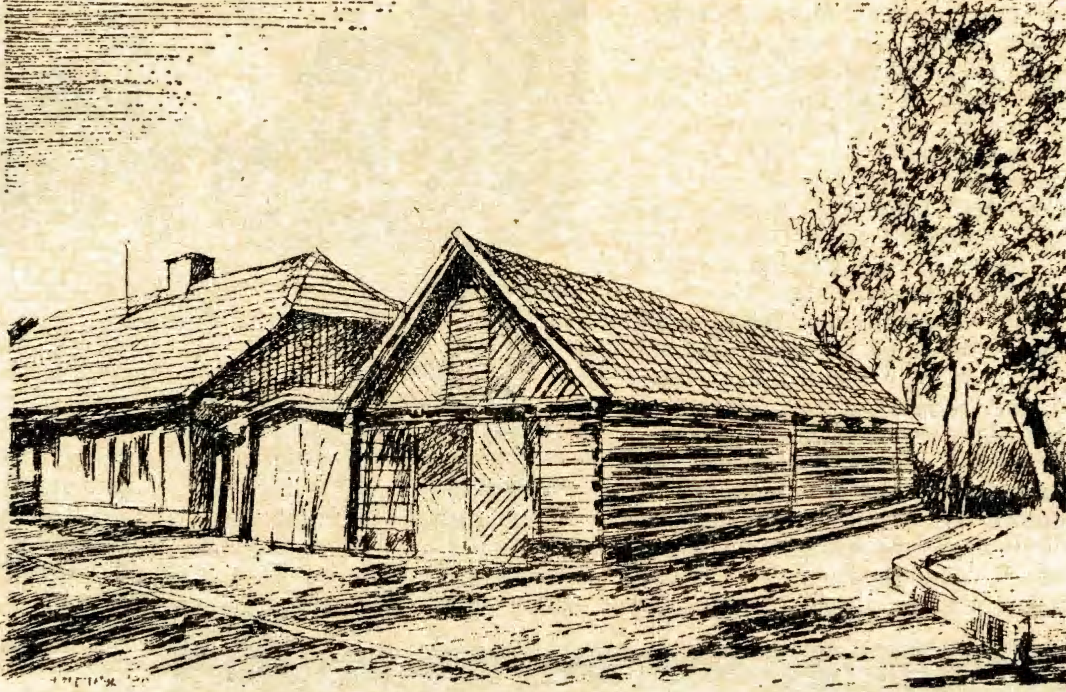
Найбольш дрэў, якія аказаліся пад аховай, расце ў Белавежскай пушчы, асабліва ў Белавежы і звярынцы. 70 экземпляраў з іх расце паасобна, а 54 — у групах ад двух да пяці. Новыя помнікі — гэта пераважна дубы. Апрача іх, пад аховай апынуліся яшчэ клёны, елкі, грабы, вольхі, ліпы і ясені. Найстарэйшым дрэвам па 300—350 гадоў, вышыня дасягае 25—40 м. Акружнасць пнёў, змераная на вышыні 1,3 м ад зямлі, — ад 175 да 585 см. Асаблівасцю з'яўляюцца два дрэвы розных відаў (дуб і елка), якія зрасліся пры выхадзе з зямлі. Зараз у Белавежскай пушчы расце больш 400 дрэў-помнікаў.

Павялічыўся лік помнікаў прыроды і ў Кнышынскай пушчы. Пад ахову ўзяты тут два ясені, елка і клён. Узрост гэтых дрэў 140—150 гадоў, вышыня 23—30 м, а акружнасць пнёў 250—314 см.

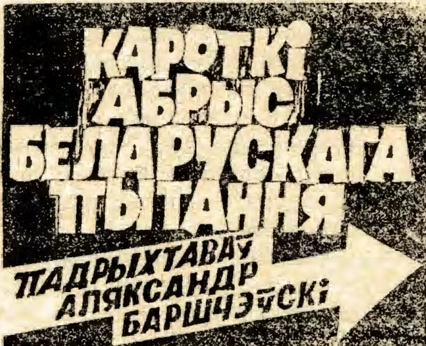
На тэрыторыі горада і гміны Бельск-Падляшскі да помнікаў залічана шэсць ліп, чатыры вязы, тры дубы, дзве бярозы і адзін ясень. Дрэвы гэтыя растуць на прыватных грунтах і на землях — уласнасці горада.

Пётр Байко

СВОЙСКІЯ МАЛЮНКІ

Старыя будынкі ў Тыкоціне. Мал. У. Петрука.

— 19 —

Раздзел XI

Заняццё палякамі Мінска ноччу з 18 на 19 лютага 1918 года. Акцыя Выканаўчага камітэта Рады Першага агульнабеларускага з'езда. Народны сакратарыят. Першая устаўная грамата ад 21.II.1918 года. Адносіны на Беларусі ў перыяд нямецкай акупацыі.

У выніку перапынку ў мірных размовах у Брэсце нямецкія войскі занялі новыя тэрыторыі на ўсходзе. Бальшавікі па прычыне дэзарганізацыі ў арміі не былі ў стане змагацца на фронце, тым болей, што ўнутры краіны пры варожай пазіцыі насельніцтва не чуліся ўпэўненымі. Таму ноччу з 18 на 19 лютага 1918 года Савет народных камісараў на чале з Ландэрам уцёк з Мінска. Выкарыстала гэта група салдат і афіцэраў з польскіх вайсковых фармацыяў, якія знаходзіліся ў Мінску праездам або ў водпусках, і разам з групкай мясцовай польскай моладзі ноччу з 18 на 19 лютага 1918 года абяззброілі некалькітысячны бальшавіцкі гарнізон, апанавалі вайсковыя склады і поўнасцю апанавалі горад. Аб змене ўлады камендант горада палкоўнік Бялінскі паведаміў насельніцтва 19 лютага 1918 года. У гэты ж дзень зусім фармальна дзейнічала ўжо польская камендатура.

Нешматлікія малыя патрулі хадзілі па горадзе і абяззбройвалі салдат — адзіночак з Чырвонай арміі, якія кіраваліся ў бок вакзала. Добраахвотнікі эскартавалі да мясцовых вайсковых складаў цэлыя табары запасаў.

Беларусы таксама зразумелі, што надыйшоў час, спрыяльны для дзеяння. Перш за ўсё Выканаўчы камітэт Рады Першага агульнабеларускага з'езда загадаў ратмістру Якубені, які фармаваў у Оршы атрад беларускай кавалерыі, арыштаваць народных камісараў, якія былі ў горадзе. Намер гэты аднак не ўдаўся, і ратмістр Якубеня быў арыштаваны бальшавікамі. Выканаўчы камітэт вырашыў неадкладна стварыць беларускія ўзброеныя сілы, якія апанавалі б горад і надалі б яму беларускі характар. Але і гэта ім не ўдалося. Не мелі ні грошай, ні арганізацыі.

Не будучы ў стане стварыць войска, беларусы стараліся стварыць уласны ўрад. Рабілі гэта з той думкай, каб наступаючыя нямецкія войскі сутыкнуліся з рэальнай цывільнай уладай. З гэтай мэтай Рада З'езда ўвяла ў свой склад шэраг новых асоб і на пасяджэнні 20.II.1918 г. вылучыла са складу Выканаўчага камітэта рады Першага агульнабеларускага з'езда беларускі ўрад, г.зв. Народны сакратарыят. Старшынёй Народнага сакратарыята стаў **Язэп Варонка**, які падпарадкаваў сабе таксама замежныя справы.

Народным сакратаром унутраных спраў стаў **Макрэеў**, асветы — **Смоліч**, правасуддзя — **Бялевіч**, краёвай гаспадаркі — **Серада**, шляхоў зносін — **інжынер Рэдзіка**, фінансаў — **Белкінд**, сацыяльнай апекі — **Бадунова**, рускай меншасці — **Злобін**, пошты і тэлеграфа — **Карабач**, дзяржаўнага кантролю — **Крачэўскі**, вайсковых спраў — **Езавітаў**.

Загадваючым справамі Народнага сакратарыята **стаў Заяц**.

Дваццаць першага лютага 1918 года Выканаўчы камітэт абвясціў установчую грамату да народаў Беларусі такога зместу:

„Родная старонка наша апынулася ў новым цяжкім стане. Дзе цяпер ўлада, што была тут, нявядама, мы стаімо перад тым, што наш край можа быць заняты нямецкімі войскамі.

Мы павінны ўзяць свой лёс ва ўласныя рукі. Беларускі народ павінен здзейсьніць сваё права на поўнае самаазначэньне, а нацыянальныя меншасьці на нацыянальна-пэрсанальную аўтаномію.

Правы нацыі павінны знайсьці сваё здзейсьненьне шляхам скліканьня на дэмакратычных асновах Устаноўчага Сойму.

Але і да скліканьня Устаноўчага Сойму ўся ўлада на Беларусі павінна належаць тым народам, якія на ёй жывуць.

Выканаўчы Камітэт Рады першага Усебеларускага Зьезду, папоўнены прадстаўнікамі рэвалюцыйнай дэмакратыі нацыянальных маншасьцяў, здяйсьняючы мэты Зьезду, абвяшчае сябе часовай уладай на Беларусі для кіраваньня краем і скліканьня, як можна хутчэй, Усебеларускага Устаноўчага Сойму на аснове агульнага права для ўсякага дарослага, ня лічучыся з нацыянальнасьцю, вызнаньнем і родам.

Часовую народную ўладу краю, якая ставіць сабе мэтай абарону і зацверджаньне заваяваньняў рэвалюцыі, будзе зьдзейсьневаць створаны намі Народны Сакратарыят Беларусі, які ад гэтага дня пачаў выконваць свае абавязкі. Пэрсанальны склад Сакратарыяту будзе апублікаваны пасьля.

Дадзена ў Менску-Беларускім 21 (8) лютага 1918 г.

Выканаўчы Камітэт Рады Усебеларускага Зьезду.“

(Працяг будзе)

РЫБАЛАЎСКІ ПРЫХОД

З вялікай цікавасцю прачытаў я ў „Ніве“ ад 8 красавіка 1990 г. гістарычны нарыс „Рыбалаўскі прыход“. Адразу ўспомнілася, што ў час пошукаў беларускіх старажытнасцяў у віленскай бібліятэцы Акадэміі навук сустрэліся мне дзве рукапісныя кнігі, лёс якіх звязаны з Рыбаламі. Спадзяюся, што ніжэй пададзеная інфармацыя пра іх будзе цікавая для мясцовых краязнаўцаў.

Абодва рукапісы датуюцца XVIII стагоддзем і звязаны са святарамі Рыбалаўскай царквы — Іакавам і Сцяпанам Грыманеўскімі. Больш старажытная кніга — Посная Трыёдзь, налічвае 118 аркушаў вялікага фармату. Яна мае прыпіску ад 13 сакавіка 1710 года: „айцец Сцяпан Грыманеўскі, прэзбітар Рыбалаўскі, пратапопа Падляскі рукою ўласнаю. Сія кніга нададзена ёсць да царквы Тыкоцінскай на вечныя часы, а тут да Рыбалаў ёсць узятая пазычным спосабам, павінна будзе прывярнуці да тае царквы Тыкоцінскай“. Айцец Сцяпан Грыманеўскі падпісаўся і на другой кнізе — Анфалагіёне, таксама ў сакавіку (16), але ўжо 1735 года. А заказаны быў Анфалагіён „за старанем чэснага айца Іакава Грыманеўскага, на той час прэзбітара царквы Рыбалаўскай, року тысяча седм сот чатырнаццатага“. Пачынаючы з другой старонкі гэтай вялікай (413 фаліёвых аркушаў) кнігі, па ніжнім беразе ідзе ўкладны запіс: „Сія кніга, глаголемая Празднея, нададзена ёсць да царквы Рыбалаўскай залажэння святых лекараў Кузьмы і Дзямяна ад парафіян тае ж царквы на імя Іаана, Парфенія, Лук'яна і Сцяпана Еўстафіевіч, за каторую кнігу далі тынфаў чатырыдзесяць і шэсць...“.

У віленскую Акадэмічную бібліятэку Анфалагіён трапіў са зборамі былой віленскай Публічнай бібліятэкі, куды яго ў 1867 г. ахвяраваў святар Рыбалаўскай царквы а. Рыгор Кудрыцкі. Кніга гэта мае вельмі разнастайную і прыгожую аздобу. Характэрная асаблівасць — ужываюцца гравюры-застаўкі, ініцыялы (загалоўныя літары) і побач — застаўкі і ініцыялы, напісаныя ад рукі. Але напісаныя так дасканала, што нічым не адрозніваюцца ад надрукаваных. Мастацкі стыль заставак Анфалагіёна — так званы друкарскі арнамент, выканаць іх мог толькі добра спрактыкаваны майстар. Хто ж гэта быў? Адказ знаходзіцца на тытульным аркушы. Тут у сярэдзіне друкаванай віньеткі ад рукі напісана: „Анфалагіён, што значыць Празднея. Гаспадскім і багародзічным і святым нарачытым сціхіры, параміі, каноны і прочая. Спісася ў свяцей лаўры Супрасльскай рукой многагрэшнага раба Божыя іераманахэ

(Працяг на стар. 7)

IX ДНІ ЦАРКОЎНАЙ МУЗЫКІ

(Працяг са стар. 1)

Чайкоўскі, а мала спяваюцца мелодыі, якія можна пачуць у цэрквах на багаслужбах у кожную нядзелю, у кожнае свята. Словам, замала ў фестывалі штодзённага літургічнага спеву. Седзячы сярод натоўпу людзей у царкве, я чула якраз у час выступленняў такія словы: о, гэта спяваецца над пакойнікам, а гэта — пры іншай нагодзе. А пры адной песні жанчыны ціха падспеўвалі, бо хор заспяваў вядомую ім мелодыю. Трэба смела дапускаць вясковыя царкоўныя хоры на гэты фестываль.

Ляўкова Старое зрабіла ўражанне сваім паяўленнем — увайшлі з ціхім спевам „Воскресение Твое“. Ляўкоўскія жанчыны былі ў белых карункавых хустачках — звычай, які вядзецца ад часоў апостала Паўла: жанчыны прыходзілі на багаслужбы з накрытай галавой.

Выступілі таксама ўпершыню на конкурсе хоры з Новага Беразова (дыр. а. Сяргей Стальбоўскі) і з Нараўкі (дыр. а. Расціслаў Беламызы). Быў гэта ўжо другі дзень конкурсных спеваў. Хор з Новага Беразова цікавы, галасісты (альты якія!), адважны, спявае ў народным стылі. І ў гэтым напрамку такія хоры павінны развівацца. Толькі не з такой праграмай, якую яны прадставілі на фестывалі. Напрыклад, у творах слаўных кампазітараў шмат высокіх тонаў для дыскантаў, якія вясковыя харысты не змаглі адолець. Добрай радай будзе для ўсіх меншых вясковых хораў, вялікім прыхільнікам якіх я з'яўляюся: не рвіцеся адразу завысока, працягвайце традыцыі царкоўнага спеву, якія ў вас склаліся за многія дзесяцігоддзі.

Хор душпастырства праваслаўнай моладзі ў Беластоку — I узнагарода.

Ваш царкоўны спеў шырокі, як мора, і нязмерна багаты. Чэрпайце шчодрай рукой з агульнадаступных царкоўных спеваў праваслаўя!

Хор з Нараўкі запалоніў сваім спакойным, прыемным спевам. Складаецца хор у большасці з моладзі. У іх добрае вымаўленне слоў (чаго нельга сказаць нават пра некаторыя гарадскія хоры, якія дыхаюць на паўслове), чыстыя галасы. „Иже херувимы“ і „Блажен муж“ заспявалі дасканала.

Вельмі цікавы быў мужчынскі хор „Ісон“ з Беластока (выступіў у першы дзень), якім дырыгуе дзяўчына — Анна Артэмюк. Хор — не навічок на фестывалі. У гэтым годзе ён прадставіў манастырскія напевы. Нагадвае ён вядомы балгарскі хор „Іаан Кукузел“, які прымаў удзел у адным з папярэдніх фестываляў.

„Ісон“ — мужчынскі хор сабора св. Мікалая ў Беластоку — II узнагарода.

Другім хорам з Беластока быў хор душпастырства праваслаўнай моладзі, які спявае цяпер пад кіраўніцтвам Аляксандра Лысынкевіча. Гэта хор, які ў 1982 г. арганізаваў Васіль Дубец. Хор маладых людзей. З вялікай будучыняй. Моцныя, добрыя галасы, энергічнае шырокае дырыжорства. Усё хвалюе і парушае. І тады, калі хор спявае пакорліва і натхнёна, і тады, калі — трыўмфальна і пераможна. Хор у сваёй праграме мае старабеларускія кампазіцыі, дзве з якіх выканаў.

Хор Уваскрасенскай царквы з Бельска пад кіраўніцтвам а. Івана Шмыткага мае многа з народнага. Хор энергічны, добрыя галасы, хоць не да канца яшчэ згарманізаваныя. І хочацца бачыць у бельскім уваскрасенскім хоры ў будучыні рэпрэзента-

НАША ПОШТА

Шаноўная рэдакцыя!

З гэтага года я з'яўляюся падпісчыкам Вашае газеты, але маю вялікія цяжкасці з атрымоўваннем „Нівы“. З-за дрэннай працы беларускай пошты я не атрымаў першых чатырох нумароў тыднёвіка, а з сакавіка 1990 г. Вашае выданне зусім перастала прыходзіць. Апошні атрыманы нумар — № 12 (1767) за 25 сакавіка 1990 г. (між іншым — цікавае супадзенне). Я звяртаўся за растлумачэннямі ў адпаведны аддзел „Саюздруку“ Міністэрства сувязі БССР, але мне там паведамілі, што затрымка з дастаўкай выдання — гэта віна польскага боку, і што, магчыма, Вы ўжо не выдаеце тыднёвік. Такім чынам савецкі бок адказнасць за гэта адкінуў, і я не ведаю, куды далей звяртацца.

Жадаю давесці да Вас, што ў апошні час з газетных кіёскаў Мінска зніклі ўсе выданні з Польскай Рэспублікі, а на маё запытанне на пошце што да Вашае газеты, адказваюць: „Вы што, не ведаеце, што робіцца ў Польшчы?“

Паважаная рэдакцыя, адкажыце, калі ласка, што робіцца ў Польшчы і ў прыватнасці ў яе беларускім асяродку. Чаму беларусы ў БССР не атрымоўваюць „Ніву“ і які бок у гэтым вінаваты? Калі „Ніва“ выходзіць рэгулярна і нармальна паступае на Беларусь, прашу Вас, калі гэта магчыма, прыслаць мне аб гэтым нейкую афіцыйную паперу, каб у мяне была зброя дзеля барацьбы з нашай бюракратыяй з Міністэрства сувязі.

Адкажыце таксама, калі ласка, ці дапаможа падпісчыкам „Нівы“ звяртанне ў Генеральнае Консульства Польскай Рэспублікі ў Мінску да супрацоўнікаў гэтай установы, адказных за культуру. Хачу падкрэсліць, што не адзін я не атрымоўваю газету. Гэта датычыць усіх Вашых падпісчыкаў у Мінску і на Беларусі.

Вадзім Гурыновіч, Мінск

Ад рэдакцыі: Экспарт польскіх выданняў ва ўсе ўсходнія краіны, у тым ліку і ў СССР, быў з-за фінансавых прычын спынены 1 красавіка г.г. Аказалася, што экспарт часопісаў для польскага боку, а дакладней — для фірмы „Арс Полёна“, стаў нерэнтабельным і зараз прыносіць страты. Цэны гадавой пад-

цыйны хор Бельска, як гэта маецца з гайнаўскім змешаным хорам.

І яшчэ адзін з конкурсных хораў IX фестывалю — дзіцячы і маладзёжны хор сабора Св. Тройцы ў Гайнаўцы пад кіраўніцтвам Дзмітрыя Ціханюка. Хор быў вялікім падарункам гэтаму святу праваслаўнага спеву і даў вялікую радасць людзям. Хор складаецца з 80 чалавек, 25 з іх — гэта зусім маленькія дзеткі. Іх звонкія галасы выклікалі ў слухачоў слёзы ўмілення. Хор вельмі спелы з мастацкага боку. Галасы чыстыя, роўныя, цікавая інтэрпрэтацыя і аранжацыя. Малітву „Ойча наш“ у падляшскім распеве хор цудоўна выканаў на сучаснай беларускай мове.

Хор з Ляўкова Старога ўвайшоў з крэснаходным спевам „Воскресение Твое“.

Упрыгожылі конкурс выступленні двух хораў з Беларусі, з Мінска: хлапечы хор пад кіраўніцтвам Таісіі Міронавай і змешаны хор пад кіраўніцтвам Ігара Мацюкова. Аб іх напішам асобна.

А зараз — аб выніках IX фестывалю царкоўнай музыкі ў Гайнаўцы. Журы ў гэтым годзе (праф. Рамуальд Твардоўскі, праф. Станіслаў Крукоўскі,

Дзіцячы і маладзёжны хор сабора Св. Тройцы ў Гайнаўцы — радасць фестывалю.
Фота У. Завадскага

Марчэла Эрыгіна, Анна Єтрыха і Аляксандр Лукашук) падзяліла хоры на дзве катэгорыі: гарадскія і вясковыя царкоўныя хоры. У катэгорыі гарадскіх I узнагароду (Мітрапаліта варшаўскага і ўсяе Польшчы Васілія) атрымаў хор душпастырства праваслаўнай моладзі з Беластока, II (начальніка горада Гайнаўкі) — мужчынскі хор „Ісон“ з Беластока. Дзве III узнагароды (дырэктара аддзела культуры і мастацтва Ваяводскай управы) — хор з Бельска і хор дзяцей і моладзі сабора Св. Тройцы ў Гайнаўцы.

Спецыяльную ўзнагароду ўстанавіў епіскап беластоцка-гданьскі Сава — для хору духавенства Варшаўска-бельскай епархіі.

Выдзеліўшы катэгорыю вясковых хораў, журы ўвяло незразумелую класіфікацыю: вылучыла (выруджненне — паводле пратакола) толькі хор з Нараўкі і... усё.

Асмельваюся сказаць, што рашэнні журы IX фестывалю царкоўнай музыкі, як ніколі дагэтуль, не супадаюць з адчуваннямі многіх слухачоў, між іншым і маім. Можна смела было, калі ўжо створана спецыяльная катэгорыя вясковых хораў, узнагародзіць і іншыя вясковыя хоры, тым больш, што ў катэгорыі гарадскіх хораў былі ўзнагароджаны ўсе. А для адной Нараўкі не было патрэбы ствараць спецыяльную катэгорыю. Гэты хор па сваім узроўні мог быць далучаны да хораў у гарадской катэгорыі.

Здзіўляе таксама толькі III месца гайнаўскага маладзёжнага хору. Ён заслугоўвае большага! Абсалютна большага!

Не задавальняе і рашэнне аб індывідуальных узнагародах для дырыжораў. Іх атрымалі: Аляксандр Лысынкевіч, Іван Шмыткі, Анна Артэмюк. А чаму не Дзмітры Ціханюк, Расціслаў Беламызы? Якраз у гэтых двух дырыжораў відаць была найбольшая праца з хорамі — адзін стварыў хор у 80 чалавек, прыцягваючы дзетак, другі — арганізуючы малады хор, апрацоўваючы галасы ў асяроддзі, дзе няма ніякай традыцыі музычнай адукацыі.

IX фестываль царкоўнай музыкі адбыўся. І ўжо гэта адно — вялікае дасягненне. Фінансы не дазволілі запрасіць хоры (царкоўныя і свецкія) з-па-за Беласточчыны і з-за граніцы. Затое ж змаглі прыняць у ім удзел хоры з беларускіх праваслаўных вёсак і мястэчак. І гэта, па-мойму, адно з большых дасягненняў фестывалю. Гэта аўтэнтычныя праваслаўныя хоры Беластоцкай зямлі. На іх стаіць праваслаўе і ў іх — магутная народная духоўнасць. І як бы хто ні гаварыў, як бы ні планаваў, а мне марыцца яшчэ шырэйшы ўдзел вясковых праваслаўных хораў у X юбілейным фестывалі царкоўнай музыкі ў Гайнаўцы праз год!

Вера Валкавыцкая

(Працяг са стар. 6)

Гервасія Кішчыча, року ад нараджэння Сына Божыя 1714“.

Як вядома, друкарня ў Супрасльскім манастыры дзейнічала з 1690-х гадоў, аднак не спынялася і кнігапісанне. Кнігапісцы часта пазычалі арнаментальныя матывы ў друкаваных кнігах альбо проста выкарыстоўвалі дошкі з ініцыяламі і застаўкамі. Такім чынам аздоблены, напрыклад, Трэфалой, які перапісаны ў Супрасльскім манастыры ў студзені 1691 г. „праз аднаго законніка для храму цэрквы Харошчскай залажэння Пакрава Прэсвятыя Багародзіца“. Старадрукарскі арнамент дажыў да другой паловы XVIII стагоддзя — яго можна сустрэць у Анфалагіёне, што перапісаў у Камянцы-Літоўскім дзідаскал Антоні Кескевіч у 1761 годзе і іншых пазнейшых рукапісных кнігах. Аднак найбольш дасканалы гэты арнамент у рыбалаўскім Анфалагіёне Гервасія Кішчыча. На некаторых застаўках акрамя арнаменту ёсць выявы анёлаў, Багародзіцы, святых; на адной з заставак — выява святых лекараў Кузьмы і Дзямяна.

Пакінуўшы па сабе такі прыгожы рукапіс-кнігу, Гервасі Кішчыч заняў ганаровае месца ў шэрагу супрасльскіх кнігапісцаў, спіс якіх пачынаецца з Мацея Дзесятага, што жыў у самым пачатку XVI стагоддзя. Тое, што Гервасі Кішчыч быў звязаны з Рыбаламі, сведчыцца яшчэ такім фактам: у перапісаным для царквы Кузьмы і Дзямяна Анфалагіёне на полі 67-га аркуша ёсць запіс наступнага зместу: „Гервасі Кішчыч памёр року 1737, 16 сакавіка“.

Мікола Нікалаеў,
супрацоўнік Дзяржаўнай публічнай бібліятэкі ў Ленінградзе,
кандыдат філалагічных навук.

піскі былі ўстаноўлены ў мінулым годзе, а ў пачатку гэтага года ўсе цэны ў нашай краіне павысіліся ў некалькі разоў. Напрыклад, цана аднаго экземпляра „Нівы“ ўзрасла з 250 зл. на 600 зл. Дзейнічаючы ва ўмовах гаспадарчага разліку, „Арс Полёна“ вымушана была спыніць нерэнтабельны экспарт і прапанаваць адпаведным замежным фірмам новыя, павышаныя цэны на польскія выданні. Савецкай фірме „Международная книга“ ўжо прад'яўлены новыя цэннікі. Паводле прапаноў „Арс Полёны“, гадавая падпіска на „Ніву“ мае каштаваць 27 руб. 56 кап. (выходзіць, што адзін экземпляр будзе каштаваць 53 капейкі!). Да канца гэтага года „Арс Полёна“ будзе атрымоўваць датацыю ад Міністэрства замежнага гандлю і таму яна запрапанавала 70-працэнтную скідку на гэты перыяд. Цяпер польскі бок чакае рашэння „Международной книги“, а мы маем надзею, што ад другога паўгоддзя „Ніва“ зноў будзе трапляць да нашых чытачоў у БССР.

* ✵ *

Дзень добры, шаноўная рэдакцыя газеты „Ніва“!

Раней я купляў Вашу газету ў нас, у Мінску, у кіёсках, а з гэтага года я з'яўляюся яе падпісчыкам. Дарэчы, нешта я ўжо амаль месяц не атрымліваю Вашай газеты.

Мне ў „Ніве“ амаль усё падабаецца, балазе ёсць дзіцячая старонка з добрымі вершыкамі і казачкамі. Там ёсць куточак, дзе друкуецца, што нехта жадае пазнаёміцца з сябрамі з Польшчы ці Беларусі, але ж гэта ўсё дзеці. Я таксама жадаў бы пазнаёміцца з маладой сям'ёю з Беластока ці іншых мястэчак, з якой можна было б перапісвацца на беларускай мове (польскай, шкада, я не ведаю). Я нядаўна ажаніўся, павянчаўся ў царкве, мне 24 гады. Жонка вучыцца ў Беларускім дзяржаўным універсітэце, я скончыў Беларускі палітэхнічны інстытут.

Вельмі спадзяюся і буду ўдзячны, калі Вы дапаможаце нам знайсці сяброў.

Ала і Уладзімір Бандарчыкі
Беларусь, 220090 г. Мінск, вул. Кальцова, 8-3-63

Ад рэдакцыі: Друкуем Ваш ліст з надзеяй, што чытачы адгукнуцца на Вашу прапанову.

ЛІРЫЧНАЯ ПРОЗА

Лес... Настоены на смале, травах і кветках свежы халадок. Вятры заснулі на сцішаных галінках. З елак ападаюць іголкі і суха пахруствають на сцяжыне. На сасне празрыстая, як мёд, смала. Святлеюць бярозкі ў белых фартушках. На пастарэлым клёне спалохана зашчабятала нейкая птушка. Па ствале дуба шарганула лапкамі бурахвостая вавёрка. Знайшла грыб і ўжо ласуецца.

На палянцы над кветкамі джынгаюць пчолы. Весела трапечацца, перабіраючы чырвона-чорнымі крыламі, матылёк. Туды, дзе струменіць крыніца, выйшла з сасонніку насцярожаная лісіха з малым. Травы патаемна нешта шэпчуць.

Я. Целушэцкі

НІНА АМЕЛЬЯНЮК

ГУТАРКІ АБ МОВЕ

IV. СУЧАСНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРНАЯ МОВА. МАРФАЛОГІЯ.

9. Лічэбнік.

ЛІЧЭБНІК — гэта часціна мовы, якая абазначае адцягненыя лікі, колькасць прадметаў або іх парадкавы нумар

Лічэбнікі падзяляюцца на колькасныя і парадкавыя. Сярод колькасных выдзяляюцца: уласнаколькасныя, зборныя і дробавыя

Паводле марфалагічнай структуры лічэбнікі падзяляюцца на: простыя, якія складаюцца з аднаго слова (*тры, шэсць, дзевяць*), складаныя, у якія зліліся два тры словы (*адзінаццаць, семдзесят, пяцьсот, двухсотмільёнкы*), састаўныя, якія складаюцца з некалькіх слоў (*трыццаць чатыры, пяць тысяч дзвесце сорак адзін*).

Лічэбнікі, спалучаючыся з назоўнікамі, утвараюць сінтаксічна непадзельнае словазлучэнне, якое выступае як адзін член сказа: Напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны ў Мінску жыло каля двухсот пяцідзесяці тысяч жыхароў і налічвалася чатырыста семдзесят вуліц. (У.К.)

УЛАСНАКОЛЬКАСНЫЯ ЛІЧЭБНІКІ Абазначаюць абстрактныя лікі або колькасць аднародных прадметаў і адказваюць на пытанне *колькі?: пяць, дваццаць восем, сто дзевяноста тры (дрэвы)*.

Лічэбнікам гэтай групы нехарактэрная катэгорыя роду і ліку. Выключэннем з'яўляюцца лічэбнікі *адзін, два, тысяча, мільён, мільярд...*

Лічэбнік *адзін* мае родавыя адрозненні формы адзіночнага і множнага ліку. Скланяецца як прыметнік з асновай на цвёрды зычны.

	м.р.	н.р.	ж.р.	множны лік
Н	*адзін*	*адно*	*адна*	*адны*
Р	*аднаго*		*адной(-ае)*	*адных*
	аднаму		*адной*	*адным*
В.	=Н. або Р.	=Н	*адну*	=Н. або Р.
Т.	*адным*		*адной(-ою)*	*аднымі*
М. (аб)	*адных*		*адной*	*адных*

Лічэбнік *два* захоўвае родавыя адрозненні ва ўсіх склонах. Лічэбнікі *два-чатыры* ў Т. маюць форму парнага ліку на *-ма:*

	м.н.р.	ж.р.		
Н	*два*	*дзве*	*тры*	*чатыры*
Р	*двух*	*дзвюх*	*трох*	*чатырох*
Д	*двум*	*дзвюм*	*тром*	*чатыром*
В		=Н. або Р.		
Т.	*двума*	*дзвюма*	*трыма*	*чатырма*
М. (аб)	*двух*	*дзвюх*	*трох*	*чатырох*

Лічэбнікі *пяць-дваццаць, трыццаць* скланяюцца як назоўнікі трэцяга скланення.

Н.	*пяць*	*сем*	*трыццаць*
Р	*пяці*	*сямі*	*трыццаці*
Д	*пяці*	*сямі*	*трыццаці*
В	*пяць*	*сем*	*трыццаць*
Т.	*пяццю*	*сямю*	*трыццаццю*
М. (аб)	*пяці*	*сям'*	*трыццаці*

Лічэбнікі *сорак, сто* маюць дзве формы: *сорак, сто* (Н.В.), *сарака, ста* (Р., Д., Т., М.)

Лічэбнік *дзевяноста* не скланяецца.

Пры скланенні складаных лічэбнікаў *пяцьдзесят — восемдзесят, дзвесце — дзевяцьсот* змяняюцца абедзве часткі.

Н.	*пяцьдзесят*	*дзвесце*
Р	*пяцідзесяці*	*двухсот*
Д	*пяцідзесяці*	*двумстам*
В	*пяцьдзесят*	*дзвесце*
Т.	*пяццюдзесяццю*	*двумастамі*
М. (аб)	*пяцідзесяці*	*двухстах*

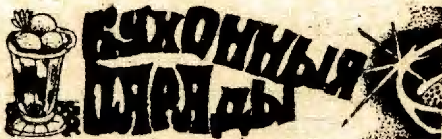
Катэгорыя роду і ліку характэрная лічэбнікам *тысяча* (ж.р.), *мільён, мільярд* (м.р.); *дзве тысячы, тры мільёны*. Гэтыя лічэбнікі набліжаюцца да назоўнікаў з лікавым значэннем тыпу *пяцёрка, дзесятак, сотня*. Лічэбнік *тысяча* скланяецца як назоўнік першага скланення з асновай на зацвярдзелы зычны, а *мільён, мільярд* — як назоўнікі другога скланення з асновай на цвёрды зычны.

Н.	*тысяча*	*мільён*	*мільярд*
Р	*тысячы*	*мільёна*	*мільярда*
Д	*тысячы*	*мільёну*	*мільярду*
В.	*тысячу*	*мільён*	*мільярд*
Т.	*тысячай (тысяччу)*	*мільёнам*	*мільярдам*
М. (аб)	*тысячы*	*мільёне*	*мільярдзе*

Пры скланенні састаўных лічэбнікаў змяняецца кожнае слова.

Н.	*шэсць мільёнаў сто трыццаць чатыры тысячы восемдзесят*
Р.	*шасці мільёнаў ста трыццаці чатырох тысяч васьмідзесяці*
Д.	*шасці мільёнам ста трыццаці чатыром тысячам васьмідзесяці*
В.	*шэсць мільёнаў сто трыццаць чатыры тысячы восемдзесят*
Т.	*шасцю мільёнамі ста трыццаццю чатырма тысячамі васьмюдзесяццю*
М. (аб)	*шасці мільёнах ста трыццаці чатырох тысячах васьмідзесяці*

[1] Літаратура:
М.С. Яўневіч, Лічэбнік, Сучасная беларуская літаратурная мова. Марфалогія пад рэд. Ф.М. Янкоўскага, Мінск 1980, с. 105—115;
Беларуская мова пад рэд. А.М. Клачко, Мінск 1982, с. 205—220.

КАТЛЕТЫ З БАРАНІНЫ

На 40 дэкаў бараніны без косці трэба ўзяць 1 лыжку алею ці масла, 2 лыжкі пасечанай зялёнай пятрушкі, 5 зубкоў часнаку, паўшклянкі сцертай булкі, шмалец, перац, соль. Да гэтага дадаць соус з марынаваных грыбоў ці агуркоў.

Памыць мяса, нарэзаць яго, змалоць у мясарубцы і дакладна пасячы. Часнок абабраць, дробненька пасячы і крыху падтушыць з тлушчам. Калі ён пачне жаўцець, дадаць пасечаную пятрушку, тушыць яшчэ хвіліну, пасля зняць з агню, дадаць мяса. Апрача таго, убіць яйка і ўсыпаць дзве-тры лыжкі сцертай булкі. Масу дакладна перамяшаць драўлянай лыжкай, дадаючы 3-4 лыжкі халоднай вады. Дадаць соль і перац. З падрыхтаванай масы рабіць авальныя прадаўгаватыя катлеты, мачаючы іх у прасеянную сцертую булку. Смажыць на гарачым шмальцы з абодвух бакоў. Патэльню з падсмажанымі катлетамі накрыць і паставіць на некалькі мінут у духоўку, або пакінуць на нейкі час на малюсенькім агні. Катлеты пералажыць на падагрэтую талерку, навокал палажыць бульбяное пюрэ.

Падаваць з вострым соусам і салатай з капусты або пораў.

Гаспадыня

САРДЭЧНЫЯ ТАЙНЫ

Дарагое Сэрцайка, маё няшчасце вынікае з даверлівасці. Мне ўжо 32 гады, а я вось ніяк не магу знайсці сабе хлопца, за якога магла б выйсці замуж. Здаецца, пакахаю ўжо чалавека, даверуся яму, а тут аказваецца, што не было каму верыць, і я ізноў астаюся адна.

А апошнім разам дык я зусім расчаравалася. І губляюся нават у думках пра сваю будучыню. Я была на імянінах у сяброўкі, якая працуе ў праектным бюро. Прыйшло да яе шмат сябровак і сяброў з працы, а мяне яна запрасіла як сваю сяброўку яшчэ з дзіцячых гадоў. Было вельмі весела і прыемна. Усе паводзілі сябе свабодна (бо не было ні жонак, ні мужоў), але адначасова ветліва і культурна. Мне вельмі спадабаўся адзін малады архітэктар. Яму, відаць, таксама было гадоў каля 30. Мы прагулялі з ім усю ноч, а пад раніцу ён правёў мяне дахаты. Ён мне спадабаўся адразу.

На другі дзень пазваніў мне на работу. Дагаварыліся сустрэцца ў кавярні. Размова была вельмі прыемная, мы ўспаміналі сяброўчыны імяніны і супольных знаёмых. На другі дзень схадзілі ў кіно. Палавое збліжэнне наступіла праз тыдзень часу. Хлопец аказаўся цудоўным каханкам, пра якога можна было толькі марыць. Ад гэтага часу мы сталі сустракацца амаль штодзённа. Прынамсі два разы ў тыдзень наведваў мяне дома. А праз пару месяцаў мы ўжо бачыліся толькі ў маёй пасцелі і заўсёды праводзілі там некалькі гадзін. Я была шчаслівая, як ніколі. Нарэшце, думалася мне, ёсць тое, што я хацела мець. Я верыла, што лёс усміхнуўся мне на 33-ім годзе майго жыцця і менавіта гэты хлопец будзе маім мужам.

Жыццё, аднак, і на гэты раз падвяло мяне. Нацешыўшыся ўдосталь сабою, мы аднойчы вырашылі, як у даўнія часы, схадзіць у кавярню. У гэту кавярню, куды мы пайшлі, прыходзілі не толькі архітэктары, але і розныя артысты, мастакі. Мы трапілі ў вельмі сімпатычную кампанію, у якой быў сябра майго хлопца. Было віно, а не толькі кава, былі прыемныя размовы. У пэўным моманце я заўважыла, што сябра майго хлопца спаглядае на мяне з усё большым зацікаўленнем. Мне, вядома, было вельмі прыемна, што нехта звярнуў на мяне ўвагу ў кампаніі майго хлопца. Няхай крыху пазайздросціць, цешылася я. Больш кахаць будзе! Гэты чалавек увіхаўся каля мяне, падаваў мне, частаваў піроЖным, быццам бы я была дзяўчынай не майго хлопца, а яго. А мой хлопец, быццам бы ахоўваючы мяне, абнімаў мяне, прытуляў да сябе, цалаваў па валасах.

Неспадзеўка прыйшла, як гром з яснага неба, невядома адкуль. Сябра майго хлопца нечакана запытаў у яго: „А што чуваць у тваёй жонкі? А як дачушка?" У мяне ў сярэдзіне ўсё замерла. А мой хлопец, быццам бы ніколі нічога, выцягнуў свой партфель, пашарыў там і выняў фатаграфію жонкі і дзіцяці. І паказаў свайму сябру. Вось так, маўляў, яны выглядаюць. Я здранцвела. Як гэта так, столькі часу ён хадзіў да мяне і не сказаў мне ніводнага слова пра тое, што ўжо жанаты? Як ён мог быць такім няшчырым у адносінах да мяне?

Ганна

Ганна! Ты запланавала сваю будучыню, не параіўшыся са сваім „хлопцам". Ну, праўда ж, што ты яго ні пра жонку, ні пра дзіцяня не пыталася?! А ён узяў ды пакахаў цябе. Магу цябе запэўніць, што і жанаты чалавек можа пакахаць дзяўчыну шчыра і моцна. Калі б ён сам выявіў перад табой свой цывільны стан, дык, пэўна, ты б адразу ад яго адвярнулася. А ён жа хацеў быць з табою, але адначасова, відаць, не хацеў пакрыўдзіць сваю жонку і дзіцяня. Думаю, што ты яшчэ паступіла высакародна, проста перастаючы сустракацца са сваім любімым.

Сэрцайка

ВЕР-НЕ-ВЕР

Дарагі Астроне, мне прысніўся страшэнны сон. Быццам бы я недзе адпачывала разам са сваёй мачыхай — нябожчыцай. І здарылася так, што яна адчула сябе кепска, а я не памагаю ёй, а займаюся адно сваімі справамі. І раптам я даведваюся, што яна памерла. І тады я бяру яе і вязу дахаты. Прывезла дахаты яе, мёртвую, і кладу ў ложак да бацькі — нябожчыка (нібы гэта нейкі ложак, а бацька ляжыць пад коўдраю, нібы нейкае поле.) І я ўпэўнена, што мачыха нежывая, але раптам бачу, што яна адчыняе памалу вочы і ажывае, але ў яе абрэзаны дзве ногі — адна да лыдкі, а ў другой абрэзана толькі ступня.

Далей мне сніцца, што быццам бы мы з мужам вяртаемся аднекуль самаходам. Ён вядзе машыну і раптам я бачу, што ў машыне калясо разляцелася на дробныя кавалачкі. Самаход затрымаўся, але выпадку не было. Падыйшоў нейкі мужчына, каб нам дапамагчы памяняць калясо, а тут вывернуўся электрычны слуп і ўпаў (але побач, не на нас).

Тады ізноў сніцца, быццам я са сваім унучкам таксама недзе адпачывала. І вось я бачу, калі мы вярнуліся дахаты, што і ў яго абрэзаныя дзве ножкі, ды таксама, як у маёй мачыхі. Прыйшоў мой зяць, паглядзеў на дзіця, ды стаў страшна перажываць, але я кажу, што можа як-небудзь сённяшняя медыцына дзіцяці дапаможа.

Цэлы дзень я хадзіла, як непрытомная, і вырашыла напісаць табе, Астроне.

Ліда

Ліда, усе тры свае сны нядобрыя. Тое, што прыснілася табе ў першым сне, абазначае вялікі клопат з нейкай трагічнай кансеквенцыяй. Тое самае датычыць і другога сну. Аднак жа выглядае на тое, што сон не будзе беспасрэдна датычыцца цябе, бо той слуп паваліўся побач, а не на ваш самаход. Можа гэта датычыцца нейкай цяжкой хваробы ў сям'і твайго зяця, бо ў апошнім сне выступіў ён і яго сынок, твой унучак.

Астрон

Зорка

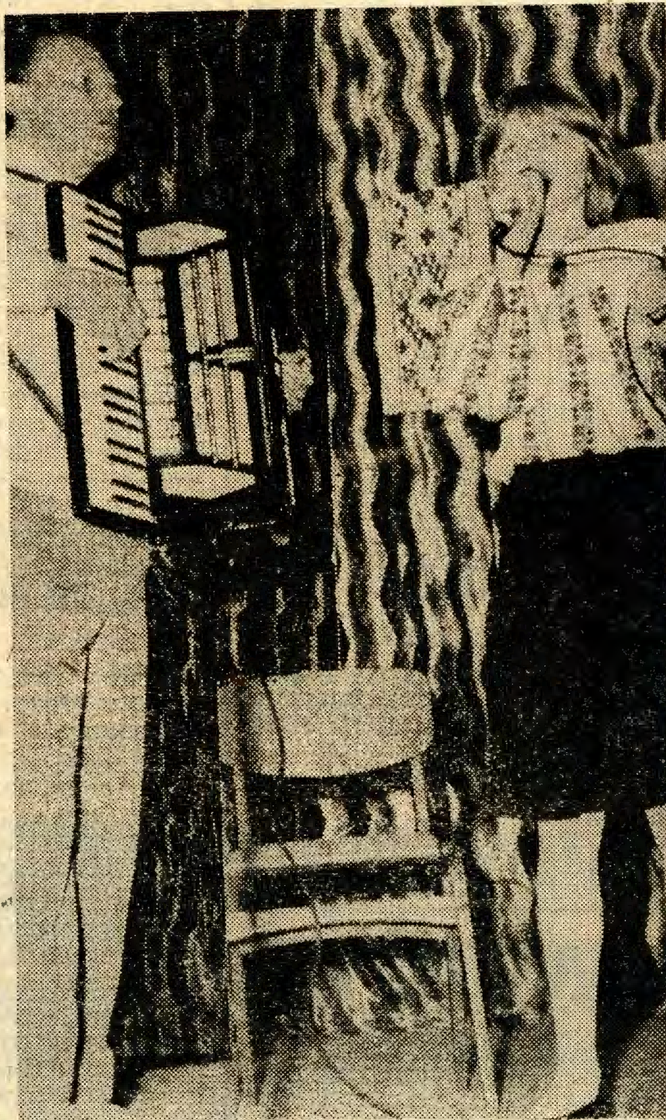
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Удзельніцы конкурсу „Беларуская песня '90" для школьнікаў — калектыў „Крынічанька" са школы ў Кляшчэлях. Мастацкі кіраўнік Яўгенія Такаюк. Фота Я. Чэрнякевіч.

Моніка Конюх і яе апякун і акампаніятар Сцяпан Копа з Беластока. Моніка заняла II месца на сёлетнім цэнтральным аглядзе.

Аня і Івона Місеюк з Беластока занялі, спяваючы ў дуэце, на цэнтральным аглядзе другое месца. Рыхтавала іх да конкурсу Ірына Макац.

Пятрусь Макаль

МАЕ КАНІКУЛЫ

На канікулы
Ішоў я ў вёску
Сцежкай праз густую сенажаць.
З кнігаю любімай пад бярозкай
Марыў я ў спякоту паляжаць...
Улыхаў грудзямі пахі кветак —
Пахі аксамітных мурагоў.
Думаў, што наведаю за лета
З усяго раёна дружбакоў.
Гэтак марыў... Але толькі дома
Здарылася крыху па-другому.

Ледзь кранулі слых касілак гукі,
І мяне ў пакоі не ўтрымаць:
Лейцы сырамятныя — у рукі
І гайда к сябрам на сенажаць.

Там касілку асядлаўшы жвава,
Лейцы тыя нічасны я трымаў.
І плылі, плылі насустрач травы —
Цэлы акіян зялёных траў.

Спелых каласоў узняўся гоман
Гэтак, што пачула ўсё сяло.
І зноў не мог я ўседзець дома,
Бо спакою ў сэрцы не было.
Са жняяркай
Пад спякотным сонцам
Я ныраў між хваль жытоў бясконцых.

А пасля — снапы да малатарні
Збожжа — на вялізны грузавік.
Можа, і не быў з мяне ўдарнік,
Але ўсё ж — няпрэнны працаўнік.

Вісарыён Гарбук

Лідачка расплюшчыла вочы: „Няўжо праспала?" Падскочыла да будзільніка. Так і ёсць! Яна хуценька нацягнула сукенку і зазірнула на кухню.

— А я толькі што збіралася па крапіву ісці, — пажартавала маці. — Мыйся ды хутчэй за стол!

За сняданкам Лідачка засмяялася:

— Мама, ледзь не забылася. Сон бачыла. Такі дзіўны! Ляжу на белай-бялюткай пасцелі, а вакол мяне — кветкі... Учора мы з Надзяй ля рэчкі вянкі плялі. І дамовіліся ў ягады ісці... Ой, што з табой, мама?! — усклікнула дзяўчынка, убачыўшы, як збялела маці.

— Ды... нічога, — сказала маці. — Нешта сэрца сціснула. Не дыхнуць.

Лідачка прыціхла. А паеўшы, папрасілася:

— Можна, мама, у лес схадзіць? Кажуць, суніц поўна. Чаму ты так глядзіш на мяне?

— Пабудзь дома! — папрасіла маці. — Тата павінен прыехаць...

— І яму прынясу. І табе, мамачка... Можна?..

— Толькі не адна, а з Надзяй і Сёмкам.

Лідачка падскочыла да маці, пацалавала яе. Запляла коску, знайшла ў сенцах на паліцы берасцянку і пабегла да суседкі. Надзі і яе браціка не было.

Лідачцы захацелася піць, і яна вярнулася дахаты. Квас быў у сенцах. Дзяўчынка напілася, падышла да дзвярэй у хату і раптам пачула размову.

— Не к дабру гэта, — казала маці. — Некалі маёй сястры прысніўся сон пра брата Мікалая. Нібыта ён спіць, а вакол яго — кветкі. Да змяркання і сканаў...

— Не ўсе ж сны праўдзяцца. Лідачка пазнала голас цёткі Дар'і. — А дзе Лідачка?

— У ягады пайшла, — адказала маці. — Я ўжо шкадую, што пусціла.

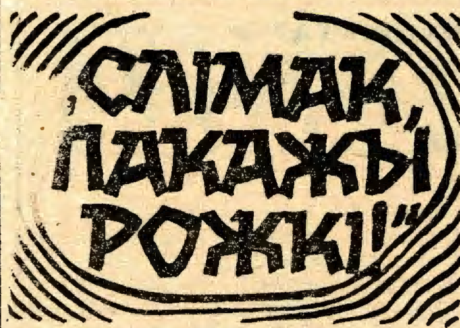
Лідачка на пальчыках выкралася з сенцаў і — наўцёкі. Лес быў недалёка, кіламетры за два. Дарога ішла праз поле і цераз рэчку. Апынуўшыся за вёскай, дзяўчынка спынілася, каб аддыхацца.

„Ну і што з таго, што сніліся кветкі? А потым я прачнулася, і нічога не было..."

Але Лідачка міжволі задумалася. Ёй прыпомніліся дзве смерці, якія яна бачыла.

Першая была год назад. Пад машыну трапіў Юрка, з якім яна сядзела на адной парце. Лідачка ўбачыла хлопчыка ў труне, і ёй здалося, што Юрка проста заснуў. На другі дзень, калі села за парту адна і зразумела, што ніколі больш не

(Працяг на стар. 10)

(Працяг са стар. 9)

убачыць гэтага хлопчыка, яна горка расплакалася.

А зусім нядаўна Сёмка пацэліў з рагаткі ў вераб'я. Лідачка ўзяла яго, яшчэ жывога, і яе ўразіла вока птушачкі — невялічкая чорная каралінка, — у якой паступова згасала жыццё.

Лідачцы ўспомнілася гэтая каралінка, і здалося, што так бездапаможна і яна будзе ляжаць на ложку. З яе вачэй паступова знікае жыццё, а Надзя і Сёмка будуць стаяць і моўчкі глядзець на яе.

Вось і рэчка. Гадоў пяць назад — Лідачка не памятае, але ўсе кажуць, — тут утапіўся п'яны. Ішоў па кладцы і зваліўся ў ваду.

Кладка — два доўгія бервяны, падчасаныя зверху. Лідачка па некалькі разоў перабягала туды і назад. На сярэдзіне рэчкі садзілася на іх, спускала ногі або лажылася на кладку, сцёбала па вадзе, прыглядалася да дна, дзе над белымі каменьчыкамі праплывалі акунькі і плотачкі, адшуквала цёмныя мясціны, дзе хаваліся ракі.

А цяпер дзяўчынка ступіла нагой на кладку, і ёй зрабілася боязна. Зноў успомніла, што ранкам казала маці, нібы і яна, Лідачка, можа памерці. Лідачка прыціснула кулачкі да грудзей, пачула, як калоціцца сэрца, і ногі нібы здранцвелі. Боязна глянуць уніз. Так туды і цягне. Бярвенні доўгія. Канца ім няма. Прыпомнілася — сом у вірах жыве. Пуд заважыць. Кажуць, адразу качку заглытвае...

Толькі на беразе Лідачка супакоілася. Яна крышку пасядзела на траве, убачыла вузкую сцяжынку, якая вяла ў лес, і пайшла па ёй.

У лесе пахла смалой і суніцамі. Усе сцежкі і сцяжынкі Лідачка тут добра ведала. Вось і палянка. Першая ягада ў рот. І другая... Ягад — хоць кладзіся ды бяры жменямі. А тыдзень назад зусім зялёныя былі. Ой, дзве разам! Хто ягадцы пакланіцца, той і ўбачыць. Глядзіш — нібы і няма, нахіліліся — чырванее. Бач ты — слімак. Таксама — на салодкае. Паўягады выгрыз. „Слімак, слімак, пакажы рожкі!" Лідачка ўголас паўтарыла гэтую прсьбу, але не стала чакаць, што будзе. Кажуць, нібы з-за Азёрнага ў лес перабраліся змеі. Цётка Дар'я бачыла. Лісток варухнуўся... Змяя! У Лідачкі перахапіла дыханне.

— Ну і дурніца! — сказала яна. — Лісток ад ягады выззваліўся, а я падумала...

Але насцярожанасць не знікала. Ля кожнага кусціка ёй уяўлялася небяспека. Толькі абяцанне прынесці ягад утрымлівала дзяўчынку ў лесе.

„Добра, што мядзведзі ў нас не жывуць, а ваўкі толькі зімой набягаюць", — думала яна.

Дзесьці далёка завуркатала. Лідачка прыслухалася. Не, здалося. Ужо мала збіраць, менш палавіны. Зноў грукоча. Ды гэта ж навальніца!..

Стрымгалоў кінулася дзяўчынка з лесу.

Першыя важкія кроплі ўпалі, калі Лідачка дабегла да сваё хаты. Адсунуўшы засаўку — маці некуды пайшла, — Лідачка ўбегла ў пакой. — „Паспела!"

Яна паставіла ягады на стол, схапілася за яго край, аддыхалася. Потым села на лаўку, агледзелася.

Ой, як страшна! Але пакуль што нічога не здарылася. Толькі да змяркання яшчэ далёка. А мамін брат памёр на змярканні. Раптам і яна да вечара памрэ?

Дзяўчынка падышла да свайго століка ў пакоі, узялася праглядаць сшыткі. Апошняя пяцёрка па дыктанце. А вось тройка па арыфметыцы. Надзька вінавата. Збіла з тропу. Грошы... Тата даў на партфель і кнігі. Пайсці ў магазін, можа, прывезлі. Няхай на памяць аба мне застануцца.

Лідачка паглядзела ў акно. Навальніца як быццам прайшла. Дождж скончыўся.

Дзяўчынка схавала грошы ў кішэньку на сукенцы, закрыла дзверы на засаўку і заспяшалася ў магазін. На дарозе сустрэла Надзю.

— Надзейка мая! Я цябе так люблю! — узрадавалася Лідачка і абняла сяброўку. — Пойдзем разам!

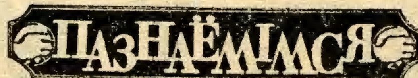
Магазін адкрыты, і ўсё ёсць. Купіўшы жоўты партфель і кнігі, дзяўчаткі накіраваліся за вёску на ўзгорачак, каб знайсці Сёму. Сустрэлі яго, селі разам і пачалі разглядаць падручнікі, трохі нават пачыталі.

А калі стаміліся, Лідачка ўскочыла і крыкнула:

— Давайце навыперадкі!..

Толькі позна ўвечары вярнулася яна дадому. Маці падавала бацьку на стол вячэру. На стале стаяла і берасцянка з ягадамі. Лідачка зірнула ў яе і ўрачыста сказала:

— А я ўсё ж такі не памерла!..

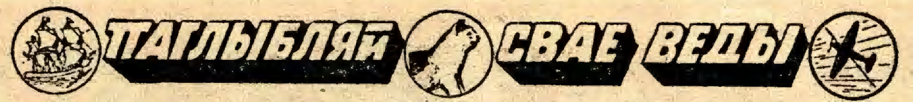
СССР, 315326, Полтавская обл., г. Кременчуг, переулок Героев Бреста, д. 89, кв. 36. Марченко Наташе (8 клас).

— ✳ —

УССР, 315331, Полтавская обл., г. Кременчуг, ул. 60 лет Октября, 55, кв. 97. Москалику И. (5 клас).

— ✳ —

СССР, 346714, Ростовская обл., Аксайский район, п. Рассвет. Институт ДЗНИИСХ, 13, кв. 16. Ламакину Евгению (4 клас).

Эдуард Самусенка

КАВАЛЬ І МУЗЫКАНТ, ДОКТАР І БУДАЎНІК

Усё гэта спалучылася ў адной асобе. Але і гэта яшчэ не поўны пералік „прафесій" пастаяннага жыхара нашых лясоў — дзятла.

Пачнем з таго, што дзятлы — вельмі цікавы народ.

Якая, здавалася б, дзятлу справа да паляўнічага, які ідзе лясной сцежкай. Але ён уважліва сочыць за ім, нахіліўшы галоўку, быццам чакае і баіцца празяваць штосьці цікавае і важнае.

Ці прабяжыць заяц, ці гуляюць на паляне лісяняты, ці прабіраецца мядзведзь — да ўсяго дзятлам ёсць справа, усё яны хочуць аглядзець і даследаваць.

Праз сцежку бягуць мурашкі, нясуць кукалак, цягнуць спажыву. Дзяцел раптам хутка пахіляецца і здзёўбвае белую кукалку разам з яе насільшчыкам. Такая карціна паўтараецца некалькі разоў. Аказваецца, цікаўнасць дзятлаў не заўсёды бескарысная.

... Праз лес цягнецца тэлефонная лінія. Светла-жоўтыя слупы лініі пастаўлены зусім нядаўна. Але з'яўленне слупоў ужо зацікавіла дзятлаў, і яны пачалі „даследаваць" іх і дзяўбсці.

... Сярод парку пабудавалі метэаралагічны пункт. Хутка аб гэтым даведаліся дзятлы, што жылі тут. Яны зляцеліся з усіх бакоў і з захапленнем пачалі дзяўбсці драўляную абшыўку метэаралагічнай будкі.

Работнікі пункта падумалі, што будка зроблена з матэрыялу, пашкоджанага лічынкамі насякомых, і замянілі ўсе дошкі. Але і гэта не спыніла дзятлаў. Яны па-ранейшаму працягвалі „даследаваць" будку.

Пакуль цікаўнасць дзятлаў нікому не шкодзіла, на іх мала звярталі ўвагі. Але калі дзятлы пачалі пашкоджваць тэлефонныя слупы і розныя драўляныя збудаванні, гэтым зацікавіліся.

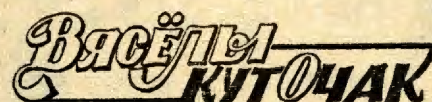
Высветлілася, што дзятлы знаходзяць сваю любімую здабычу — лічынак насякомых, якія жывуць пад карой дрэў, дзякуючы добра развітаму слыху. Слых дзятла такі тонкі, што сярод мноства лясных гукаў улаўлівае, як лічынкі насякомых грызуць драўніну. Па слыху дзяцел вызначае месца лічынкі пад карой і, прабіўшы ўдарамі дзюбы кару ў патрэбным месцы, запускае ў адтуліну свой доўгі зубчаты на канцы язык, наколвае на яго лічынку і выцягвае яе.

Але часам дзятлы блытаюць гукі. Так атрымалася, калі яны пачалі дзяўбсці тэлефонныя слупы і метэаралагічныя будкі.

Да слупоў дзятлаў прыцягваў рэзананс ад гучання правадоў, які яны, відаць, блытаюць з гукамі, што робяць насякомыя. Знялі для пробы правады, і ў дзятлаў прапала ўся цікавасць да слупоў.

Да метэаралагічных будак іх прыцягвала работа гадзіннікавага механізма самапісцаў, якія рэгіструюць змяненні надвор'я. Спынілі гадзіннікавы механізм, і дзятлы спынілі сваё „даследаванне".

А паспрабуйце ў месцы, куды часта прылятаюць дзятлы, схаваць будзільнік у мурашнік. І калі гук будзільніка будзе нагадваць гукі, якія робяць лічынкі насякомых, а дзятлы акажуцца паблізу, яны напэўна зляцяцца да мурашніка. Магчыма, яшчэ і спрацаць пачнуць за знаходку...

✳ ✳ ✳

— Міхаська, як ты можаш загадваць Юрку, каб насіў за табою сумку з кніжкамі? Яна ж такая цяжкая!

— Але ж, мама, я толькі прывучаю яго дапамагаць старэйшым!

✳ ✳ ✳

— Ці гэта праўда, што Косцік і аўтар, і рэжысёр, і сам галоўную ролю будзе граць у школьнай пастаноўцы?

— Так. А ад часу, калі я быў на апошняй рэпетыцыі, я ўпэўнены, што ён і ролю публікі будзе сам выконваць.

✳ ✳ ✳

— Як пазнаць, старая ці маладая курыца? — пытаецца настаўнік.

— Па зубах, — адказвае вучань.

— Але ж у курыцы няма зубоў? — не разумее настаўнік.

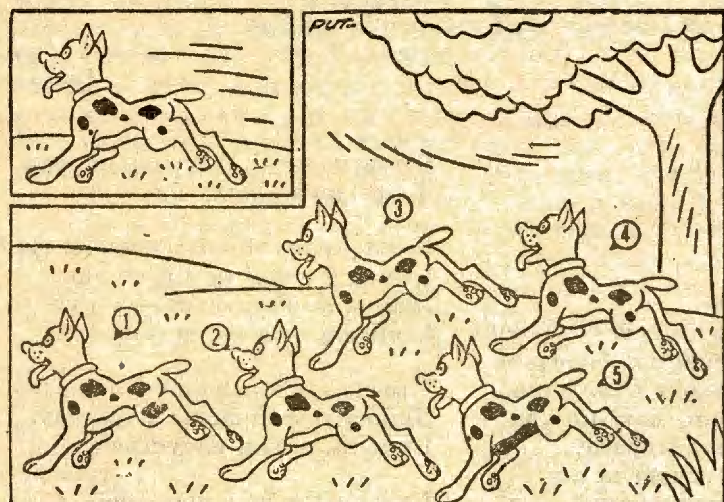
— Але ў мяне ёсць, — паясняе вучань.

✳ ✳ ✳

Да малога Марка падбег сабака, абнюхаў яго, потым лізнуў руку і пабег. Перапалоханая маці падбягае да малога пытаецца:

— Не ўкусіў цябе сабака?

— Не, — адказвае хлопчык. — Ён толькі спрабаваў, ці я смачны.

АДГАДАНКА

Сярод бягучых сабачак знайдзі таго, што ёсць на карцінцы зверху.

Адрас рэдакцыі: 15-950 Białystok ul. Suraska 1, „Зорка".

TV TELEWIZJA WARSZAWA

PIĄTEK 8 VI 1990 r.

PROGRAM I

7.45 Express gospodarczy
8.05 Muzyka, kl. II — Co słyszymy w muzyce?
8.40 „Domator" — Nasza poczta, Kuchnia domowa
8.50 „Domowe przedszkole"
9.15 Wiadomości poranne
9.25 „Boso do łóżka" — serial obycz. prod. NRD
10.30 „Domator" — Rady na życzenie
12.00 Spotkania z literaturą, kl. II lic. — Bohaterowie „Lalki"
15.10 W szkole i w domu
16.00 Program dnia i Telegazeta
16.05 Dla młodych widzów: „Dookoła stołu"
16.30 Dla dzieci: „Okienko Pankracego"
16.55 Teleexpress
17.10 Studio Italia '90 — Uroczystość otwarcia Mistrzostw Świata w piłce nożnej — mecz: Argentyna — Kamerun, w przerwie meczu: Dobranoc
20.00 Wiadomości
20.35 „Długie płaszcze" — dramat sensac. prod. franc.
22.15 „Weekend w Jedynce"
22.25 „Snob literacki"
22.45 Wiadomości wieczorne
23.00 „Rzeczpospolita samorządna" — Sejmik

PROGRAM II

16.35 Korepetycje dla maturzystów: J. ang. (51)
17.05 Program dnia
17.10 Wzrockowa lista przebojów Marka Niedźwieckiego
17.40 Express gospodarczy
18.00 Program lokalny
18.30 „Dobra nadzieja" — serial francuski (11)
19.20 Antena „Dwójki" na najbliższy tydzień
19.30 Japońskie interpretacje muzyki Chopina — w Żelazowej Woli gra Rumiko Tsuruta
20.00 Magazyn „Piątek"
21.30 Panorama dnia
21.45 Turniej Tańca Towarzyskiego — „Gryf '90"
22.15 „Kim jest Julia" — film fab. prod. USA
23.55 Komentarz dnia

SOBOTA 9 VI 1990 r.

PROGRAM I

7.45 Program dnia
7.50 „Tydzień na działce"
8.20 „Na zdrowie" — program rekreacyjny
8.40 „Ziarno" — program Redakcji Katolickiej dla dzieci i rodziców
9.00 „Drops" — magazyn dla dzieci i młodzieży oraz film z serii „Heidi"
10.30 Wiadomości poranne
10.40 „Militaria, obronność, nowoczesność"
11.05 „Poza rok 2000" — film dok. prod. austral.
11.35 „Żyć" — magazyn ekologiczny
12.05 Telewizja Francuska „La Sept"
14.05 „Nad Niemnem, Piną i Prypecią" (6) — „Katedra w Pińsku"
14.25 Adam Bień z Ossali — program dokumentalny
15.20 Telewizyjny Informator Wydawniczy
15.40 „Prezydenci" — F.D. Roosvelt
16.10 „Odwieczne pieśni" — film dok.
16.40 „Rewizja nadzwyczajna"
17.15 Teleexpress
17.30 Portrety: „Strzaskany życiorys" — film dok.
18.30 „Butik"
19.00 Dobranoc
19.10 Z kamerą wśród zwierząt
19.30 Wiadomości
20.05 Telewizja Chlapkowice, cz. I — program satyryczny
20.45 Studio Italia '90 — mecz: Włochy — Austria (transmisja), mecz: Zjednoczone Emiraty Arabskie — Kolumbia (skrót)
23.20 „Życie jest fraszką"
23.30 Telegazeta
23.40 „Niebieskie jak piekło" — film krym. prod. franc.

PROGRAM II

11.30 „Czas akademicki"
12.00 „Bariery"
12.25 Program dnia (1) — film USA
13.00 „Budzenie delfinów" — film franc.
13.10 „Spektrum"
13.25 „Wszystko co żywe" — film TP
13.45 „Meandry architektury"
14.05 „Chińska medycyna tradycyjna" — film polski
14.30 „Cisza i dźwięk"
15.00 „Bruce Forsyth's Special" — ang. program rozrywkowy
16.00 „Odeon" na antenie „2"
16.45 Studio Italia '90 — mecz: ZSRR —Rumunia
18.55 Program rozrywkowy
19.30 Wiatrakowe przeboje
20.00 Wirtuozi wiolinistyki — Robert Szreder
21.00 „Dwa + 2" — spotkanie z Czesławem Miłoszem
21.30 Panorama dnia
21.45 „Ktoś za drzwiami" — film fab. prod. franc.-włoskiej
23.15 Komentarz dnia
23.20 Brunona Miecugowa — „Duchy Polskie"

NIEDZIELA 10 VI 1990 r.

PROGRAM I

7.00 Witamy o siódmej
7.30 „Kraj za miastem"
7.55 „Po gospodarsku"
8.10 „Od niedzieli do niedzieli"
8.55 Program dnia
9.00 Teleranek oraz film z serii „Detektywi na wakacjach" (3) — serial TP
10.30 Wiadomości poranne
10.35 „No podbój oceanów" (2) — serial dok. prod. USA
11.25 „Notowania"
11.50 „Szalom"
12.30 Telewizyjny Koncert Życzeń
13.15 Teatr dla dzieci: „Latająca wyspa"
13.55 Magazyn „Morze"
14.15 „Tonko, czyli legenda o ostatnim Baciarze" — film dok.
15.05 „Śpiewać każdy może" — koncert piosenkarzy amatorów
15.50 „Powrót Arsena Lupin" (1) — serial prod. franc.
16.50 Antena
17.15 Teleexpress
17.30 Festiwal Piosenki Radzieckiej Zielona Góra '90 — Koncert galowy
18.30 Wieczorynka
19.00 „Modrzejewska" (5) — serial TP
20.15 Wiadomości
20.45 Studio Italia '90 — mecz: Brazylia — Szwecja (transmisja), mecz: USA — Czechosłowacja (skrót), mecz: RFN — Jugosławia (skrót)
23.50 „7 dni — świat"
0.20 Telegazeta

PROGRAM II

8.45 „Kalejdoskop" — magazyn wojskowy
9.15 Przegląd tygodnia (dla niesłyszących)
9.50 Film dla niesłyszących: „Modrzejewska" (5) — serial TP
11.05 „Jutro poniedziałek"
11.30 Lokalny koncert życzeń
11.55 Program dnia
12.00 Polska Kronika Filmowa
12.10 Kino Familijne: „Autostrada do nieba" (15) — serial prod. USA
13.00 100 pytań do...
13.40 Maciej Niesiołowski — Z batutą i z humorem
14.00 „Polacy"
15.20 „Podróże w czasie i przestrzeni": „Biblia a historia" (7) — serial dok. prod. ang.
16.10 „A to Polska właśnie"
16.45 Z wizytą z „Złodzieja tęczy" — reportaż z planu filmu
17.00 Studio Sport
17.30 „Bliżej świata"
19.00 „Wydarzenie tygodnia"
19.30 „Galeria 37 milionów" — Dyplomy '88, '89
20.00 „Odcienie miłości" — film fab. prod. węg.
21.30 Panorama dnia
21.45 „Płonące pola" (2) — serial prod. ang.-austral.
23.15 Komentarz dnia
23.20 „Akademia wiersza"

PONIEDZIAŁEK 11 VI 1990 r.

PROGRAM I

13.30 TTR — s. II Fizyka — Utrwalenie wiadomości
14.00 TTR — s. II Biologia — Ssaki — przegląd i znaczenie
15.00 Muzyka, kl. II — Co słyszymy w muzyce?
15.35 NURT — Edukacja kulturalna
16.20 Program dnia i Telegazeta
16.25 „Luz" — program nastolatków
17.15 Teleexpress
17.30 „Gorące linie" — publicystyka międzynarodowa
17.55 „Wędrówki dalekie i bliskie": „Czarna karawela" (1) — film dok.
18.35 „10 minut"
18.50 Dobranoc
19.00 Teatr TV: August Strindberg — „Pelikan"
20.15 Wiadomości
20.45 Studio Italia '90 — mecz: Anglia — Irlandia (transmisja)
23.20 Wiadomości wieczorne

PROGRAM II

17.10 Program dnia
17.30 „Czarno na białym" — przegląd PKF
17.45 „Ojczyzna-polszczyzna"
18.00 Program lokalny
18.30 „Legendy filmu" — Paul Newman
19.30 „Roman Lasocki przedstawia" — Beata Warykiewicz
20.00 „Auto-Moto Fan Klub"
20.30 „Studio tajemnic"
21.15 Program muzyczny
21.30 Panorama dnia
21.45 „Gniazdo os" — film obycz. prod. rumuńskiej
23.40 Komentarz dnia

WTOREK 12 VI 1990 r.

PROGRAM I

8.35 „Domator" — Rady na życzenie, Na grzyby (1)
8.50 „Domowe przedszkole"
9.15 Wiadomości poranne
9.25 „Bluebell" (5) — serial obycz. prod. ang.
10.15 „Domator" — Rady na życzenie
13.30 TTR — s. II Mechanizacja rolnictwa — Powtórzenie wiadomości i przygotowanie do egzaminu
14.00 TTR — s. I Produkcja roślinna — Inne metody ochrony roślin
15.35 Program dnia i Telegazeta
15.40 Dla dzieci: „Tik-Tak"
16.05 „Gumisie" (12) — serial anim. prod. USA
16.30 Teleexpress
16.45 Studio Italia '90 — mecz: Belgia — Korea Płd.
19.00 Dobranoc
19.10 „Plus-minus" — program publ.
19.30 Wiadomości
20.00 Spotkanie z ministrem Jackiem Kuroniem
20.15 „Bluebell" (5) — serial obycz. prod. ang.
21.10 „Listy o gospodarce"
21.45 „Telewizja z podziemia"
22.30 Wiadomości wieczorne
22.45 „Leksykon polskiej muzyki rozrywkowej" — „S"
23.35 Studio Italia '90 — skrót meczu Holandia — Egipt

PROGRAM II

17.25 Program dnia
17.30 „Dookoła świata"
18.00 Program lokalny
18.30 „Dawniej niż wczoraj"
18.50 Publicystyka
19.10 Modlitwa wieczorna
19.30 Nasz partner „Fiat" (1) — reportaż
20.00 Przeboje Bogusława Kaczyńskiego
21.00 Wywiady Ireny Dziedzic
21.30 Panorama dnia
21.45 „Żad wielkiego wieloryba" — film obycz. prod. TP
23.05 Komentarz dnia

ŚRODA 13 VI 1990 r.

PROGRAM I

8.15 Express gospodarczy
8.35 „Domator" — Nasza poczta, Na grzyby (2)
8.50 „Domowe przedszkole"
9.15 Wiadomości poranne
9.25 „Nasze dzieci rosną" — film fab. prod. węg.
11.00 „Domator" — Przyjemne z pożytecznym
12.50 Fizyka — Powszechność praw fizyki
13.30 TTR — s. II, Produkcja zwierzęca — Użytkowanie owiec
14.00 TTR — s. II Biologia — Powtórzenie wiadomości o zwierzętach
14.15 „Poznaj swój kraj" — Polskie wyspy
15.05 NURT — Matematyka w szkole podstawowej, kl. VIII
15.35 Program dnia i Telegazeta
15.40 Dla młodych widzów: „Kameleon"
16.05 Dla dzieci: „Cojak" — teleturniej
16.30 Teleexpress
16.45 Studio Italia '90 — mecz: Urugwaj — Hiszpania
19.00 Dobranoc
19.10 Powrót do Europy
19.30 Wiadomości
20.05 Film fabularny
21.40 „Zawsze po 21-szej"
22.20 Wiadomości wieczorne
22.35 Sport
22.45 Rozmowy o „Res Publice"

PROGRAM II

16.05 Korepetycje dla maturzystów: J. ang. (52)
16.35 Korepetycje dla maturzystów: J. ang. (53)
17.05 Program dnia
17.10 „Zbliżenia, czyli to i owo o filmie"
17.40 Express gospodarczy (powtórzenie)
18.00 Program lokalny
18.30 Magazyn „102"
19.00 „Ślepy tor" — nowela filmowa TP
19.30 Nasz partner „Fiat" (2) — reportaż
20.00 „Klub ludzi z przeszłością"
20.15 „Ze wszystkich stron": „Bułgaria — droga do demokracji" — reportaż
20.45 Studio Italia '90 — mecz: Argentyna — ZSRR, w przerwie meczu Panorama dnia
22.50 „W labiryncie" — serial TP
23.20 Komentarz dnia

CZWARTEK 14 VI 1990 r.

PROGRAM I

8.55 Program dnia
9.00 „Słońce w gałęziach" — film prod. polskiej
10.25 „Mapa folkloru" — Kurpie
10.55 Koncert w Św. Lipce — film dok.
11.20 Madonny w kolekcji Barbary Piaseckiej-Johnson
11.40 Turniej Gmin (1)
13.05 Andrzej Chorosiński gra na organach Bazyliki Św. Mikołaja w Gdańsku
13.45 „Smak życia"
14.20 „Między wiosną a latem" (1)
15.25 „Kapitan Blood" — film przygodowy prod. USA
17.15 Teleexpress
17.30 „Na odsiecz Wiedniowi" — film fab.-dok.
19.00 Wieczorynka
19.30 Wiadomości
20.05 „Uwodziciel" (6-ost.) — serial ang.
20.55 „Polska, Niemcy, Europa"
21.45 „W Żelazowej Woli" — gra Piotr Paleczny
22.25 Publicystyka kulturalna
23.10 Studio Italia '90 — skróty meczów: Jugosławia — Kolumbia, Kamerun — Rumunia
0.15 Telegazeta

PROGRAM II

12.30 Powitanie
12.35 „Grzechy dzieciństwa" — film TP
14.00 100 pytań do...
14.40 „Z głębokości serca" — program poetycko-muzyczny
15.30 Joseph Haydn „Msza nelsońska"
16.15 Studio Festiwalu Mrożka
16.30 Biografie: „Agatha Christie" — film dok. prod. ang.
17.30 „W labiryncie" — serial TP (powtórzenie)
18.00 „Ballada o drodze" (strachy polne)
18.30 Program na życzenie
19.30 Przegląd filmów Piotra Parandowskiego — „Rzym"
20.00 Chopin w Sannikach — recital Ewy Bauer
20.45 Studio Italia '90 — mecz: Włochy — USA, w przerwie meczu Panorama dnia
22.55 „Syreny" — film fab. prod. jugosł.
23.50 Komentarz dnia

Праграма і найбольш папулярныя песні I фестывалю ✱ За выбарчы поспех трэба змагацца ✱ Судовае рэха гайнаўскага канфлікту ✱ „Прысутнасць" ✱ Вяртаемся да народнага ✱ Віншуем Мікалая Бушко! ✱ Новыя выданні — „Пульс" і „Голас Гарадка" ✱ Алкуль павяліся паны і панскія прозвішчы?

КРЫЖАВАНКА

Упоперак: 1) на нагах, 7) падманшчык, ілгун, 10) аброслая істота, 11) савецкі самалёт, 12) іграе ў касцёле, 13) шчыльна закрытая вялікая пасудзіна, 14) найменне, імя, 15) прынамсі адзін у вярблюда, 17) рэнесанс, 24) будынак на станцыі, 26) станоўчая рыса чалавека, 27) у Крапівы „дыпламаваны", 28) рыба-рака, 30) 100 квадратных метраў, 31) паўднёвы фрукт, 32) зялёнае на боршч, 33) упрыгожвае канец пояса.

Уніз: 1) дрыжачае дрэва, 2) вершаваны твор, 3) распараджэнне вярхоўнага органа ўлады, 4) у гербе Бельска-Падляшскага, 5) тое, што робіш цяпер, 6) група вучняў, 7) мангольскі цар, 8) можа быць у твар і па варотах, 9) бярозавы напітак, 13) ганарысты чыноўнік быццам будыйскі манах, 16) Кастусь Каліноўскі, 18) татарскае войска, 19) жыве з міласціны, 20) паказвае фільм, 21) характар чалавека, 22) зборышча ведзьмаў, 23) пад ёй Алёна мыла ручнікі, 25) ежа, корм, 29) тупік у шахматах.

„ядань"

Сярод чытачоў, якія на працягу месяца прышлюць у рэдакцыю правільныя адказы, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказы на крыжаванку, змешчаную ў № 15.

Упоперак: памост, ступня, кум, малітва, анекдот, дыня, хмара, юшка, махляр, старая, хрыбет, карыта, кава, мэбля, арол, казанне, дармаед, ржа, нарада, скнара.

Уніз: памада, маланка, сіта, тлен, падушка, ястраб, кашмар, матрос, глеба, Татры, мох, Ява, рэвізор, трэнер, калода, тарнада, скакун, кладка, анод, брук.

Кніжную ўзнагароду выйграла Марыя Бясяда з Локніцы.

НІЎКА

— А я ж табе гаварыў: не надзявай гальштук на работу!

АФАРЫЗМЫ

Людская годнасць немагчымая без свабоды і незалежнасці, але нельга жыць без дысцыпліны і падпарадкавання.

✵

Ці леў у заапарку з'яўляецца львом?

✵

Ці хопіць толькі галавы, каб затрымаць у сабе думкі?

✵

Чалавек прысутнічае толькі тады, калі іншыя гэта заўважаюць.

✵

Кожны з нас больш ахвотна слухае і расказвае аб сваіх поспехах, чым аб паражэннях.

✵

Не кожны, хто глядзіць — бачыць, не кожны, хто слухае — разумее.

✵

Вінаватыя не толькі тыя, што апладзіруюць, але і тыя што маўчаць.

✵

Твой прыяцель, ці прыяцель тваёй пасады?

✵

Нават найпрыгажэйшую мелодыю, якая будзіць цябе штодзённа, можна зненавідзець.

✵

„Уваход" і „выхад" бываюць прычынай вялікай радасці або расчаравання.

Чэслаў Банах

„ЖЫГУЛІ" МАЕЙ МАРЫ

Калі жонка суседа Міхася Пацукевіча нарадзіла двойню, мая жонка сказала: шанцуе людзям... Калі Пацукевіч пайшоў працаваць у кааператыў, прадаў свой дом і пераехаў у дзяржаўны двухпавярховы катэдж, яна ўздыхнула: умеюць жыць людзі! А калі Пацукевічы, як шматдзетная сям'я, без чаргі атрымалі „Жыгулі" восьмай мадэлі, Анеля кінула мне ў твар: „Эх ты, недарэка!.."

Гэтага стрываць я не мог. Асабліва пасля таго, як аднойчы спазніўся на работу і Міхась вялікадушна падвёз мяне па дарозе. Я зразумеў: душэўнай раўнавагі больш не будзе...

Я ўзяў на рабоце яшчэ паўстаўкі. У выхадныя дні падрадзіўся працаваць у будаўнічым кааператыве. Угаварыў бацьку прадаць хату ў вёсцы і па чарзе жыць у мяне і ў малодшага брата. Сеў на жорсткую дыету, жонку пасадзіў на паўжорсткую... Я цвёрда вырашыў: да канца пяцігодкі памру, але куплю „Жыгулі", прычым не восьмай, а дзевятай мадэлі!

Ішоў час. Кожны дзень наблізжаў мяне да мэты. Ужо зусім няшмат заставалася да запаветнай сумы... Аднойчы я пераходзіў вуліцу, каб занесці чарговы ўзнос у ашчадную касу, і разважаў, дзе дастаць астатнія грошы. Раптам здалося, што наляцеў віхор... Больш я нічога не памятаю. Апошняе, што ўбачыў згасаючым зрокам, прыўзняўшыся на руках — блакітныя „Жыгулі", якія шпарка аддаляліся.

— Дзевятая мадэль, — паспеў яшчэ падумаць я...

Васіль Ферані

Янусь Малец

НЕШЧАСЛІВАЕ КАХАННЕ

Закахаўся я ў суседку,
Ох, бяда мая, бяда!
А суседка — быццам кветка
Ці крынічная вада.

Як праходзіць міма вокнаў,
Сэрца тахкае, як звер,
Так, здаецца, ўніз бы скокнуў,
Каб не сёмы быў паверх.

У суседкі вочы — дзіва!
І смяюцца і гараць.
Закрываюцца гулліва
І завуць пацалаваць.

Толькі цяжка здзейсніць гэта:
Маю дзетак, жонка ёсць
І каханне да суседкі —
Хоць прывабная, а косць.

Перасела востра костка,
Як у горле, у душы.
Ох, і страшная хваробка!
Хоць завый ці забрашы.

Быў у доктара, дарэчы,
У каханні ён — ні ў зуб!
Кажа: — Дровы трэба секчы,
Пажадана цвёрды дуб!

2

3

4

✵ ✵ ✵

— Лекар парэкамендаваў мне змяніць клімат, — гаворыць шатландка.
— Што за шчасце! — уздыхае муж. — Якраз папсаваўся кандыцыянер!

✵ ✵ ✵

Вядомы спартсмен ляжыць у шпіталі.
— Якая ў мяне тэмпература? — пытаецца.
— Трыццаць сем і восем.
— А які рэкорд свету?

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства Рэдагуе калектыў: Валянціна Жэшка (карэктар), Віталій Луба (галоўны рэдактар), Міраслава Лукша, Ян Максімюк, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Марыя Федарук (машыністка), Ала Чачута (адказны сакратар), Яніна Чэрнякевіч (рэдактар „Зоркі").

„Niwa"

ul. Suraska 1

15-950 Białystok, skr. poczt. 149

tel. 232-41, 210-33.

Wydawca: Białoruskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne 15-062 Białystok, ul. Warszawska 11.

Druki Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku

Warunki prenumeraty na 1990 r.:
I. Prenumerata pocztowa.

1. Prenumeratę pocztową (z dostawą do domu) zamawiać mogą mieszkańcy wsi, osad oraz miasteczek w których nie ma Oddziałów RSW a także osoby niepełnosprawne bez względu na miejsce zamieszkania.
2. Wpłaty na tę prenumeratę przyjmują urzędy pocztowe oraz doręczyciele
3. Podstawowym okresem przyjmowania prenumeraty pocztowej jest kwartał
4. Termin wpłat na prenumeratę pocztową na IV kwartał 1990 r. upływa 20 sierpnia 1990 r. włącznie
5. Cena prenumeraty kwartalnej wynosi 7.800 + 3.250 zł za doręczanie.
6. Cena prenumeraty z wysyłką za granicę jest większa o 100% i przyjmowana jest tylko na okresy kwartalne Wpłaty przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy Wydawnictw Warszawa ul Towarowa 28 Nr konta PBK XIII Oddział Warszawa 370044-1195-139-11

II. Prenumerata własna — prowadzona przez wydawcę.
Cena 1 egz. wraz z wysyłką wynosi 900 zł
Cena prenumeraty miesięcznej:
— czerwiec - 3600 zł
— lipiec - 4500 zł.
— sierpień - 3600 zł.
— wrzesień 4500 zł.
Cena prenumeraty na III kwartał - 12.600 zł
Wpłaty przyjmuje Zarząd Główny BTSK Białystok, ul. Warszawska 11, Nr konta NBP O/O Białystok 5021 3203-132

Zam. 765/90 r. U-5